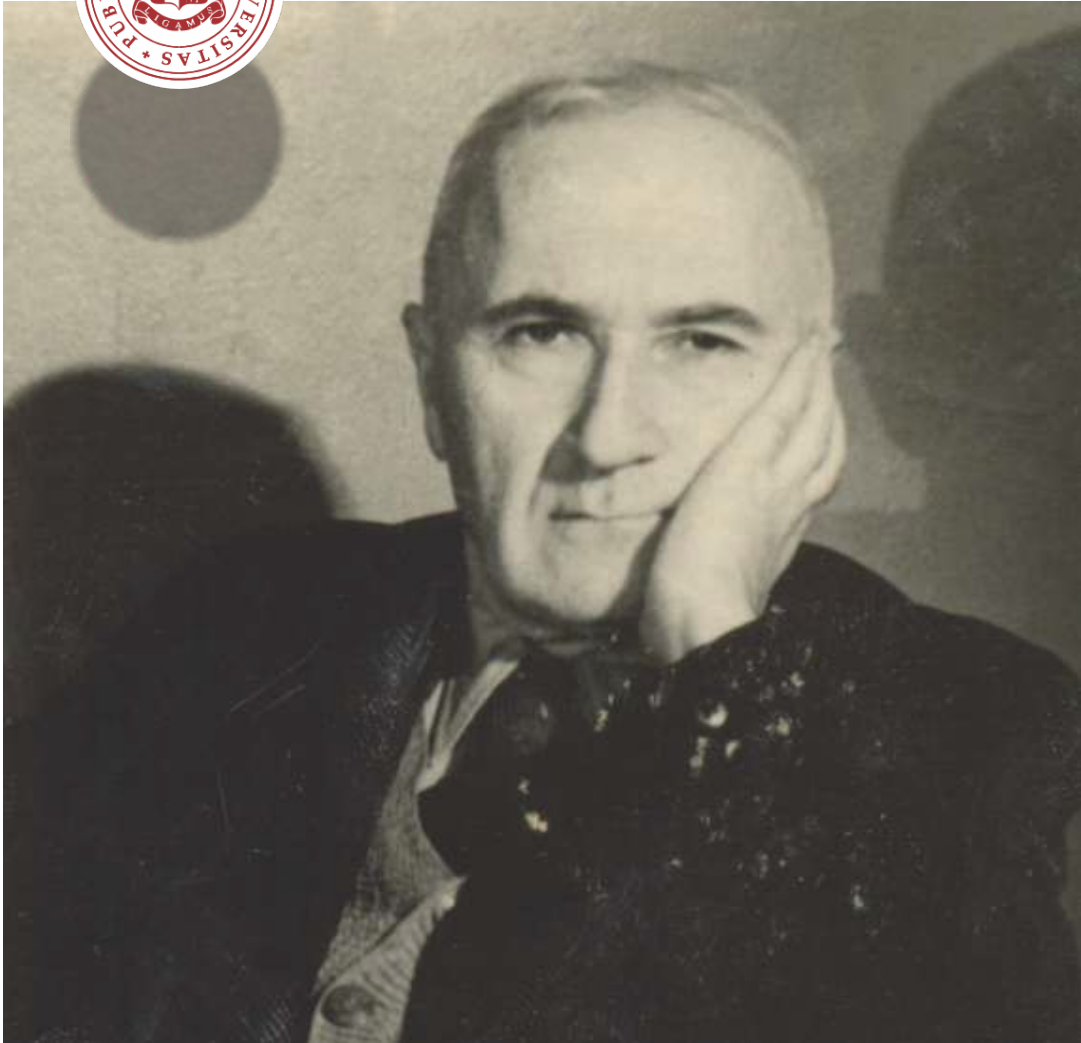

აბსტრაქტების კრებული

„კვლევისა და პრაქტიკის დაკავშირება სოციალურ მეცნიერებებში“
დimitრი უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის 80 წლის
იუბილესადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია

დimitრი უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი
ილიას სახელმწირო უნივერსიტეტი

ოქტომბერი, 2023
თბილისი

ემპირიული კვლევები სოციალურ მეცნიერებებში

პიროვნების ფსიქოლოგია

იუმორის სტილი და სუბიექტური ბედნიერების განცდა

ანანო ბუზალაძე, ფსიქოლოგიის ბაკალავრი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

anano.buzaladze347@pes.tsu.edu.ge

მაია მესტვირიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

maia.mestvirishvili@tsu.ge

საკითხის დასმა: კვლევის მიზანს წარმოადგენს ასოციაციური კავშირების დადგენა იუმორის სტილებს და სუბიექტურ ბედნიერებას შორის. კვლევის ძირითად კითხვას წარმოადგენს, წინასწარმეტყველებს თუ არა იუმორის პოზიტიური სტილები ადამიანის ბედნიერების ხარისხს.

მეთოდი: კითხვარი შეავსო 305-მა მონაწილემ, რომელთა ასაკი ვარირებდა 18-დან 35 წლამდე. იუმორის სტილების გასაზომად გამოყენებული იყო იუმორის სტილის კითხვარი (Humor style questionnaire (HSQ)), ხოლო სუბიექტური ბედნიერების გასაზომად სუბიექტური ბედნიერების სკალა (SUBJECTIVE HAPPINESS SCALE).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: მონაცემთა ანალიზის შედეგად გამოვლინდა დადებითი კორელაცია სუბიექტურ ბენიდეერებას და იუმორის აფილაციურ და თვითგამაძლიერებელ სტილებს შორის, ასევე უარყოფითი კავშირია სუბიექტურ ბედნიერებას და თვითგამანადგურებელ იუმორის სტილს შორის. აფილაციური და თვითგამაძლიერებელი იუმორის სტილის მქონე ადამიანები არიან მხიარულები, ცდილობენ საკუთარი თავისა და გარშემომყოფების გამხიარულებას; ისინი ცხოვრებისეულ სტრესს და პრობლემებს უმკლავდებიან იუმორის საშუალებით, შესაბამისად, ლოგიკურია მათი კავშირი სუბიექტურ ბედნიერებასთან. მრავლობითმა რეგრესიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ სუბიექტურ ბედნიერებას წინასწარმეტყველებს იუმორის პოზიტიური სტილები, კერძოდ, აფილაციური და თვითგამაძლიერებელი. მიღებული შედეგი მეტყველებს იმაზე, რომ ადამიანები, რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებაში იყენებენ იუმორის პოზიტიურ სტილებს, მეტად ბედნიერები არიან. მიღებული შედეგი შეიძლება გამოყენებულ იქნას, როგორც თეორიული ჩარჩო თერაპიული სამუშაოსათვის.

„სიცარიელის განცდის“ ამხსნელი მექანიზმები: რა როლი აქვს სოციალურ შფოთვისა და კონტროლის ლოკუსს

ნინო ხვედელიძე, ფსიქოლოგიის ბაკალავრი; თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nino.khvedelidze105@pes.tsu.edu.ge

მაია მესტვირიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
maia.mestvirishvili@tsu.ge

საკითხის დასმა: 2020 წლის პანდემიის გამოცდილება მენტალურ ჯანმრთელობაზე მნიშვნელოვნად აისახა. საგულისხმოა დეპრესიის, პოსტ ტრავმული სტრესული აშლილობის (პტსა), შფოთვის შემთხვევები. ჩამოთვლილთან ასოცირებულია ნეგატიური ფსიქოემოციური მდგომარეობა, რომელიც „სიცარიელის განცდას“ გულისხმობს. კვლევის ინტერესს წარმოადგენს სიცარიელის განცდისა და მისი პოტენციურად ამხსნელი მექანიზმების შესწავლა. კვლევა სამ ცვლად განიხილავს: სოციალურ შფოთვა, კონტროლის გარეგანი ლოკუსი და ემოციაზე ფოკუსირებული დაძლევის სტრატეგიები. კვლევის ჰიპოთეზაა, რომ წარმოდგენილი ცვლადები დადებითად უკავშირდება სიცარიელის განცდას.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 145-მა მონაწილემ, 18-დან 45-წლამდე. მონაწილეებს მიეწოდათ სიცარიელის განცდის, სოციალური შფოთვის, კონტროლის ლოკუსისა და დაძლევის სტრატეგიების კითხვარი.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: კვლევამ გამოავლინა მნიშვნელოვანი კავშირები სიცარიელის განცდასა და სოციალურ შფოთვისა ($r=.618, p<.01$), სიცარიელის განცდასა და კონტროლის გარეგანი ლოკუსს შორის ($r=.621, p<.01$). დადგინდა სოციალური შფოთვისა და კონტროლის გარეგანი ლოკუსის პრედიქტული ღირებულება სიცარიელის განცდასთან მიმართებით. ჰიპოთეზა ემოციაზე ფოკუსირებულ დაძლევასთან დაკავშირებით არ გამართლდა. სოციალური შფოთვის პრედიქტულ ღირებულებას სიცარიელის განცდასთან მიმართებთ, შესაძლოა, ხსნიდეს სოციალურ შფოთვისა და დაკავშირებული საზოგადოებისგან დისტანცირება, რაც, თავის მხრივ, უარყოფითად აისახება პიროვნების ფსიქოსოციალურ მდგომარეობაზე. კონტროლის გარეგანი ლოკუსის პროგნოსტული ღირებულება სიცარიელის განცდის კონტექსტში, პოტენციურად, იხსნება კონტროლის გარეგანი ლოკუსის ნეგატიური გავლენებით სიცარიელის განცდის მომიჯნავე კონსტრუქტების შემთხვევაში. კვლევის შედეგები მნიშვნელოვან ინფორმაციას სთავაზობს ისეთ სფეროებში მომუშავე ადამიანებს, რომელთა საქმიანობაც დაკავშირებულია სოციალური ინტერაქციის დეფიციტთან.

სიკვდილის მიმღებლობა და საზრისის ძიება, როგორც ფსიქოლოგიური კარგად ყოფნის განმაპირობებელი ფაქტორები

თამარ ქავთარაძე, ფსიქოლოგიის ბაკალავრი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

tamar.kavtaradze104@pes.tsu.edu.ge

მაია მესტვირიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

maia.mestvirishvili@tsu.ge

საკითხის დასმა: სიკვდილის მიმართ დამოკიდებულებასა და სიცოცხლის საზრისის შორის არსებულ კავშირზე მრავალი კვლევაა ჩატარებული, თუმცა, დღეისათვის კვლავ უცნობი რჩება, რა კავშირი არსებობს სიკვდილის მიმართ მიმღებლობას, საზრისის შექმნასა და კარგად ყოფნას (Well-being) შორის. შესაბამისად, მოცემული კვლევის მიზანი იყო დაედგინა, წინასწარმეტყველებს თუ არა სიკვდილის მიმღებლობის ტიპები და საზრისის პოზიტიური და ნეგატიური ძიების სტილები ფსიქოლოგიურ კარგად ყოფნას.

მეთოდი: კვლევის ფარგლებში, თვითანგარიშის ტიპის კითხვარი შეავსო 128-ინდივიდმა, რომელთა ასაკი ვარირებდა 18-დან 35 წლამდე. მონაწილეებს კითხვარი ელექტრონულად, google form-ის ფორმატში წარედგინათ. კვლევაში მონაწილეობა იყო კონფიდენციალური. კვლევაში მონაწილეობისთვის არ იყო განსაზღვრული ფულადი კომპენსაცია ან სხვა ნებისმიერი სახის ჯილდო. გამოყენებულ იქნა შემდეგი ინსტრუმენტები: სიკვდილის მიმართ დამოკიდებულების პროფილი (Wong Paul, Reker, & Gesser, 1994); საზრისის ძიების სკალა (Wong, 2019) და რიფის ფსიქოლოგიური კარგად ყოფნის სკალა (Ryff & Keyes, 1995).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: სტატისტიკური ანალიზის შედეგად გამოვლინდა დადებითი კორელაცია სიკვდილის ნეიტრალურ მიმღებლობასა და კარგად ყოფნის მაჩვენებელს შორის. ამასთან, კვლევის შედეგებმა აჩვენა დადებითი კორელაცია სიკვდილის „მიდგომით მიმღებლობასა“ და საზრისის ძიების ორივე (პოზიტიურ და ნეგატიურ) განზომილებასთან. ამავდროულად, აღმოჩნდა, რომ საზრისის ნეგატიური ძიების სტილი უარყოფით კორელაციაშია კარგად ყოფნის მაჩვენებელთან. რეგრესიული ანალიზის საფუძველზე, მიღებული მონაცემების მიხედვით, კარგად ყოფნის მაჩვენებელს წინასწარმეტყველებს შემდეგი ოთხი ფაქტორი: საზრისის ნეგატიური ძიება, თავის დაღწევის მიმღებლობა, სიკვდილის ნეიტრალური მიმღებლობა და საზრისის პოზიტიური ძიება. მიღებული შედეგები მეტყველებს იმაზე, რომ ინდივიდი, რომლის კარგად ყოფნის დონე მაღალია, არ ცდილობს თავი დააღწიოს ამქვეყნიურ ცხოვრებას და ცხოვრობს აწმყოში, მიდრეკილია ჰქონდეს სიკვდილის ნეიტრალური მიმღებლობა, ანუ აღიქვავდეს სიკვდილს, როგორც ცხოვრების

რიგით ეტაპს და საზრისის ნეგატიური ძიების სტრატეგიის ნაცვლად, იყენებს საზრისის პოზიტიური ძიების სტრატეგიას. მიღებული შედეგები აფართოვებს უკვე არსებულ ცოდნას კონსტრუქტებს (სიკვდილის მიმართ დამოკიდებულება, საზრისის ძიება და კარგად ყოფნა) შორის კავშირების შესახებ. ამავე დროს, მიღებული შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნას თერაპიული კუთხით ინდივიდებში სიკვდილის მიმართ უფრო პოზიტიური დამოკიდებულების ჩამოყალიბებისა და კარგად ყოფნის დონის მომატების მიზნით.

ცხოვრების საზრისი: როგორ უკავშირდება სტრესი მედეგობას

მარიამ პაიაშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

mariam.paiashvili355@pes.tsu.edu.ge

თამარ გველესიანი, ფსიქოლოგიის დოქტორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

tamar.gvelesiani@tsu.ge

საკითხის დასმა: სამეცნიერო ლიტერატურაში არაერთი კვლევა მოიძებნება, რომელიც მედეგობასა და სტრესს შორის ნეგატიური კავშირის არსებობას ადასტურებს, თუმცა, არ მოიძებნება კვლევა, რომელიც აღნიშნულ კავშირში ცხოვრების საზრისის არსებობისა და ცხოვრების საზრისის ძიების როლის განსაზღვრას ცდილობს. წინამდებარე კვლევის მიზანს, სწორედ, სტრესსა და მედეგობას შორის მიმართების დადგენა და ამ მიმართებაში ცხოვრების საზრისის არსებობისა და ცხოვრების საზრისის ძიების მედიაციური როლის განსაზღვრა წარმოადგენს.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობდა 250 ინდივიდი ($M=26.65$; $SD=6.99$; 60% ქალი), რომელთაც შეაესეს ცხოვრების საზრისის (Frazier et al., 2006), მედეგობისა (Smith et al., 2008) და სტრესის (Lovibond & Lovibond, 1995) საკვლევი კითხვარები.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ მედეგობა უარყოფითად უკავშირდება სტრესის დონესა და ცხოვრების საზრისის ძიებას მაშინ, როცა ცხოვრების საზრისის არსებობასთან დადებითადაა დაკავშირებული. თავის მხრივ, ცხოვრების საზრისის არსებობა კი უარყოფითადაა დაკავშირებული სტრესთან მაშინ, როცა საზრისის ძიება დადებითად უკავშირდება სტრესს. გარდა ამისა, ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ მედეგობასა და სტრესს შორის კავშირში სტატისტიკურად მნიშვნელოვან მედიაციურ როლს თამაშობს ცხოვრების საზრისის ძიება. კერძოდ, საზრისის ძიების მაჩვენებლის ზრდა ასუსტებს მედეგობის ნეგატიურ კავშირს სტრესთან. კვლევა გვაწვდის ინფორმაციას როგორც ცხოვრების საზრისის არსებობისა და ცხოვრების საზრისის ძიების

მედევობასა და სტრესთან კავშირების, ისე მედეგობისა და სტრესის კავშირის კონტექსტში ცხოვრების საზრისის ძიების მედიაციური როლის შესახებ.

Meaning in life: connection between stress and resilience

Mariam Paiashvili, Ph.D. Candidate in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
mariam.paiashvili355@pes.tsu.edu.ge

Tamar Gvelesiani, Ph.D. in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
tamar.gvelesiani@tsu.ge

Introduction: In research literature, numerous studies demonstrate a negative connection between resilience and stress. However, there is a noticeable absence of research that attempts to determine the role of presence of meaning (POM) and the search for meaning (SFM) in this connection. The Following study aimed to explore the association between stress and resilience, as well as the mediating role of POM and SFM in this relationship.

Methods: The sample consisted of 250 participants ($M=26.65$; $SD=6.99$; 60% female). Three self-reported measures were utilized, including the Meaning in Life Questionnaire (Frazier et al., 2006), the Brief Resilience Scale (Smith et al., 2008), and the Stress Scale (Lovibond & Lovibond, 1995).

Findings and their interpretation: The results of the study indicate that resilience is negatively associated with stress and SFM, while it is positively correlated with POM. Meanwhile, POM exhibits a negative correlation with stress, whereas SFM demonstrates a positive connection with stress. The study also reveals that SFM acts as a significant mediator between stress and resilience. Specifically, an increase in the level of SFM alleviates the negative association between resilience and stress. The research furnishes fresh insights regarding the relationship between POM and SFM concerning resilience and stress, as well as shedding light on the mediating role of SFM in the stress-resilience relationship.

აღმასრულებელი ფუნქციები, რუმინაცია და ფსიქოლოგიური მედეგობა: განსხვავებები სტრესის დონისა და სქესის მიხედვით

მარიამ ქალეაშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
mariami.kalebashvili.1@iliauni.edu.ge

თინათინ ჭინჭარაული, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ბავშვის განვითარების ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
tinatin.chincharauli@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: წინამდებარე კვლევა სქესისა და სტრესის დონის მიხედვით, მედეგობას, რუმინაციასა და აღმასრულებელ ფუნქციებს (EF) შორის კავშირებს იკვლევს. ამასთან, ცხრა აღმასრულებელი ფუნქციიდან (ყურადღება, ემოციის რეგულაცია, მოქნილობა, ინჰიბიცია, ინიციატივა, ორგანიზება, დაგეგმვა, თვითმონიტორინგი, მუშა მეხსიერება) მედეგობისა და რუმინაციის პრედიქტორების იდენტიფიცირებას ისახავს მიზნად.

მეთოდი: ხელმისაწვდომ შერჩევას აღმასრულებელი ფუნქციების, რუმინაციის, მედეგობისა და აღქმული სტრესის თვითაღმინისტრირებადი კითხვარები დაეგზავნათ. 186 მონაწილიდან 122 იყო ქალი, 64 - კაცი. მონაცემები დამუშავდა კორელაციურ-რეგრესული ანალიზისა და ჯგუფთაშორისი T კრიტერიუმის გამოყენებით.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: რუმინაცია ზომიერ უარყოფით კორელაციაში იყო EF-სა და მედეგობასთან. მთლიანი შერჩევისთვის, მედეგობას წინასწარმეტყველებდა: ემოციის რეგულაცია, თვითმონიტორინგი(-), დაგეგმვა, ორგანიზება და ინჰიბიცია(-); რუმინაციას - ემოციის რეგულაცია(-), ყურადღება(-) და ინჰიბიცია. გამოიკვეთა სქესობრივი განსხვავებები: ქალებს - რუმინაციის, კაცებს კი მედეგობის მაღალი მაჩვენებლები ჰქონდათ. მაღალი სტრესის მიხედვით ჯგუფების შედარებისას, სქესობრივი განსხვავება აღარ გამოიკვეთა. აღმასრულებელი ფუნქციები (გარდა ემოციის რეგულაციისა), სქესის მიხედვით, მნიშვნელოვნად არ განსხვავდებოდა. ქალების მედეგობას - ემოციის რეგულაცია და დაგეგმვა წინასწარმეტყველებდა, რუმინაციას - კვლავ ემოციის რეგულაცია(-); კაცების მედეგობისა და რუმინაციის(-) პრედიქტორი - ინიციატივა იყო. მაღალი სტრესის მქონე ქალების მედეგობას, ემოციის რეგულაციასთან ერთად, ინიციატივა და თვითმონიტორინგი(-) წინასწარმეტყველებდა, მაღალი სტრესის მქონე კაცების მედეგობის პრედიქტორი ემოციის რეგულაცია იყო.

რუმინაციასთან გასამკლავებლად და მედეგობის გასაძლიერებლად, მნიშვნელოვანია, ერთი მხრივ, მოქმედებაზე ორიენტირებული აღმასრულებელი ფუნქციების (ინიციატივა, დაგეგმვა და

ორგანიზება) განვითარება, ხოლო მეორე მხრივ, ქვეყნის შემაკავებელი ან დამაყოვნებელი ფუნქციების (ინჰიბიცია და თვითმონიტორინგი) ზომიერი გამოყენება. ყურადსაღებია ემოციის რეგულაცია, რაც სტატისტიკური ანალიზის თითქმის ყველა მოდელში დომინირებდა. სქესობრივი განსხვავების თვალსაზრისით, საინტერესო იყო მონაცემების ერთგვარი შებრუნება: თუ ქალების მედეგობის პრედიქტორი, ზოგად მოდელში, ემოციის რეგულაცია იყო, კაცების მედეგობის პრედიქტორი კი - ინიციატივა; მაღალი სტრესის დროს პრედიქტორები პირიქით გამოვლინდნენ. აღნიშნული შედეგები შესაძლოა კულტურის ან გენდერული თავისებურებებით აიხსნას.

რუმინაციისა და მაღლიერების მიმართება რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებასთან

ნიკოლოზ მარგიანი, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nikolozmargiani323@sps.tsu.edu.ge

თამარ გველესიანი, ფსიქოლოგიის დოქტორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
tamar.gvelesiani@tsu.ge

საკითხის დასმა: კვლევები მოწმობს, რომ მაღლიერება მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებას, თუმცა, რთულად თუ მოიძებნება კვლევა, რომელიც აანალიზებს, რა როლს ასრულებს რუმინაცია ამ კავშირში. წინამდებარე კვლევის მიზანია მაღლიერებისა და რუმინაციის მიმართების კვლევა რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებასთან. რუმინაცია ინდივიდის მიერ საკუთარ ემოციებსა და პრობლემებზე გამუდმებულ ფიქრს წარმოადგენს. რუმინაციის ორი ძირითადი განზომილება გვხვდება – რეფლექსია, რომელიც წარმოადგენს ინდივიდის ხშირ ჩართულობას ღრმა ფიქრსა და განსჯაში და ბრუდინგი, ეს ტერმინები მარიამთან და თინიკოსთან გადვამოწმით რომელიც მოიცავს ინდივიდის შფოთვით და დეპრესიულ ფიქრებს. ნაშრომში განხილულია, თუ როგორ უკავშირდება მაღლიერება რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებას, რა მიმართება არსებობს რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებასა და რუმინაციის სხვადასხვა ფორმს შორის, როგორი კავშირია მაღლიერებასა და რუმინაციას შორის.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობდა რომანტიკულ ურთიერთობაში მყოფი 201 მონაწილე (Mასაკი= 27.08, SDასაკი=8.3). მათგან - 151 ქალი, 50 მამაკაცი. კვლევაში გამოყენებულია რუმინაციის (Treyner, Gonzalez, Nolen-Hoeksema, 2003), მაღლიერებისა (McCullough, Emmons & Tsang, 2002) და წყვილთა კმაყოფილების საზომი კითხვარები (Funk & Rogge, 2007).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: მაღლიერებასა და რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებას შორის დადებითი კავშირია და მაღლიერება წარმოადგენს ურთიერთობით კმაყოფილების პრედიქტორს. რუმინაცია, ისევე, როგორც მისი ფორმები, უარყოფითად უკავშირდება ურთიერთობით კმაყოფილების მაჩვენებელს. თუმცა, რეფლექსური რუმინაცია ურთიერთობით კმაყოფილებას დადებითად უკავშირდება. ამასთან, მაღლიერება უარყოფითად უკავშირდება რუმინაციას. დადგინდა, რომ მაღლიერებასა და რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებას შორის კავშირში რუმინაცია მედიატორის როლს თამაშობს - როდესაც რუმინაცია მედიატორად გვევლინება, მაღლიერებასა და რომანტიკული ურთიერთობით კმაყოფილებას შორის არსებული დადებითი კავშირის მაჩვენებელი მცირდება.

კვლევის შედეგები საშუალებას გვაძლევს, ვიმსჯელოთ კვლევის გამოყენებითი ხასიათის შესახებ, ჩამოვაცალიბოთ რეკომენდაციები წყვილთა თერაპიასთან მიმართებაში, რაც დაეხმარება წყვილებს რომანტიკული ურთიერთობის კმაყოფილების გაუმჯობესებაში.

Assessing the Relationship between Gratitude, Rumination, and Romantic Relationship Satisfaction

Nikoloz Margiani, Ph.D. Candidate in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
nikolozmargiani323@sps.tsu.edu.ge

Tamar Gvelesiani, Ph.D. in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
tamar.gvelesiani@tsu.ge

Introduction: According to various psychological studies, gratitude is one of the key factors linked to romantic relationship satisfaction. Nevertheless, it is hard to find the research examining the role rumination plays in this link. The current research aimed to investigate relationship between gratitude and rumination towards romantic relationship satisfaction. Rumination involves a continuous focus on one's emotions and problems. Psychological literature delineates two dimensions of rumination – (1) reflection, which refers to one's frequent thinking and pondering and (2) brooding, which includes one's anxious and depressive thoughts. The current study analyzes the links between gratitude and romantic relationship satisfaction; also, between romantic relationship satisfaction and different forms of rumination as well as relationship between gratitude and rumination.

Methods: A total of 201 (Mage= 27.08, SDage=8.3) participants, including 151 women and 50 men, took part in the study. Following questionnaires were used for collecting data: Rumination Questionnaire (Treyner, Gonzalez, Nolen-Hoeksema, 2003), Couple Satisfaction Index Questionnaire (Funk & Rogge, 2007) and Gratitude Questionnaire (GQ-6) (McCullough, Emmons & Tsang, 2002).

Findings and their interpretation: The findings of the study revealed a positive correlation between gratitude and romantic relationship satisfaction, with gratitude also being a significant predictor of relationship satisfaction. The study concluded that rumination, including its various forms, was negatively associated with

romantic relationship satisfaction. However, an exception was found for reflective rumination, which showed a positive association. The findings unveiled that rumination is a significant mediator in the relationship between gratitude and romantic relationship satisfaction – specifically, when rumination takes on the mediating role, it weakens the strength of the positive connection between gratitude and romantic relationship satisfaction. These findings have implications through providing recommendations for couple therapy interventions that can help couples to improve their romantic relationship satisfaction.

ქალების ალტერნატიული ცხოვრების ისტორიები და მათი მიმართება ბიოგრაფიულ მასტერ ნარატივთან

მარიამ გოგიჩაიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

mariam.gogichaishvili355@pes.tsu.edu.ge

ლილი ხეჩუაშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

lili.khechuashvili@tsu.ge

საკითხის დასმა: ადამიანები ბუნებით მთხრობელები ვართ და თავად ვქმნით ნარატიულ იდენტობას, რომელიც საკუთარ თავზე მოთხრობილი სუბიექტური და მუდამ განვითარებადი ამბავია. ჩვენი ნარატიული იდენტობა იმ კულტურულ კონტექსტში იქმნება, რომელშიც ვცხოვრობთ და ვვითარდებით, შესაბამისად, ვცდილობთ, რომ ჩვენი გამოცდილებები ამ კონკრეტულ კულტურულ მატრიცას ანუ ბიოგრაფიულ მასტერ ნარატივს ეთანადებოდეს, მაგრამ რა ხდება მაშინ, როდესაც ჩვენი ცხოვრებისეული გამოცდილება რადიკალურად განსხვავდება იმ ამბებისა და ისტორიებისგან, რომელსაც „კარგი ცხოვრება“ მოიაზრებს და ბიოგრაფიულ მასტერ ნარატივს წარმოადგენს? კვლევის მიზანია ბიოგრაფიული მასტერ ნარატივთან მოლაპარაკებისა და მისი ინტერნალიზაციის პროცესის გამოვლენა არანორმატიული ცხოვრების ისტორიების შემთხვევაში.

მეთოდი: 15 ქართველი სექსმუშაკის ინტერვიუზე დაყრდნობით, კვლევაში მიზნად დავისახეთ პასუხი გაგვეცა შემდეგ კითხვებზე: როგორ ქმნიან კვლევის მონაწილეები ალტერნატიულ მასტერ ნარატივს და რა მიმართებაშია ეს ალტერნატიული ისტორიები ქართულ მასტერ ნარატივთან?

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: ცხოვრების ისტორიების პირველადი თემატური ანალიზი აჩვენებს, თუ როგორ ავითარებენ ქართველი სექს მუშაკები საკუთარ ალტერნატიულ ცხოვრებისეულ ისტორიას პოზიტიური ბავშვობიდან, ვიქტიმიზაციის პროცესის გავლით, გენერაციულობისაკენ და ამ გზით, როგორ ცდილობენ საკუთარი ნარატიული იდენტობის მორგებას დომინანტურ კულტურულ სკრიპტთან.

კლინიკური ფსიქოლოგია, აუტიზმი

ნეიროტიკთაშორისი კომუნიკაცია - აუტიზმის მქონე პირების, მშობლების და სპეციალისტების შეხედულებები: საქართველოს მაგალითი

თამარ კალანდაძე, განათლების მეცნიერებების/სპეციალური განათლების დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ოსტფოლდის უნივერსიტეტი, ნორვეგია

tamara.kalandadze@hiiof.no

მაია გაბუნია, ნევროლოგიის დოქტორი, მენტალური ჯანმრთელობის ცენტრი

mayagabunia@gmail.com

ნინო ჯავახიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

nino.javakhishvili.3@iliauni.edu.ge

თინათინ ჭინჭარაული, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ბავშვის განვითარების ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

tinatin.chincharauli@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: კომუნიკაციასთან დაკავშირებული სირთულე აუტიზმის სპექტრის დარღვევის ერთ-ერთ მთავარ განმსაზღვრელ მახასიათებლად ითვლება.

მოცემული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ნეიროტიკთაშორისი კომუნიკაციის გამოცდილების აღწერა საქართველოს შემთხვევაში.

მეთოდი: ჩატარდა 3 ფოკუს-ჯგუფი. სულ კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 13-მა ადამიანმა (აუტიზმის მქონე 7 პირი, 4 მშობელი, ჯანდაცვის 2 სპეციალისტი). ტრანსკრიპტები დამუშავდა რეფლექსურ-თემატური ანალიზის პრინციპებზე დაყრდნობით (Braun & Clarke, 2006; 2021; 2022).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: გამოიყო შემდეგი თემები: აუტიზმის აღქმა, კომუნიკაციური სირთულე და ადეკვატური სერვისებისა და მხარდაჭერის ნაკლებობა, განსაკუთრებით ზრდასრულებისთვის. აუტიზმის მქონე პირებისთვის მათთან მიმართებაში ტერმინის „აუტიზტი“ გამოყენება მისაღები აღმოჩნდა 7-დან 4-თვის, რასაც ასევე მშობლების უმრავლესობაც დაეთანხმა, თუმცა სპეციალისტებმა ერთმნიშვნელოვნად ტერმინს „აუტიზმის მქონე“ მიანიჭეს უპირატესობა. კომუნიკაციურ სირთულეებში გამოიკვეთა უშუალოდ აუტიზმთან, როგორც მდგომარეობასთან, დაკავშირებული სირთულეები. მაგალითად, აუტიზმის მქონე ერთ-ერთმა მონაწილემ აღნიშნა, რომ ზოგჯერ სხვებთან საუბრისას უჭირს საჭირო სიტყვების გახსენება, „სირცხვილი არის უფრო“. მშობლებმა და სპეციალისტებმა ყურადღება გაამახვილეს გარემოსთან დაკავშირებულ

გამოწვევებზე. მაგალითად, ერთ-ერთი სპეციალისტმა ხაზი გაუსვა მშობლების მაღალი მოლოდინების ხელისშემშლელ როლს ჩარევის დროულ დაწყებასთან დაკავშირებით, ხოლო მშობლები წუხდნენ სამედიცინო პერსონალის (ექთნები, ექიმები) მწირ ცოდნაზე აუტიზმის შესახებ. ყველა მონაწილისთვის სერვისების და მხარდამჭერი გარემოს ნაკლებობა აღმოჩნდა მნიშვნელოვანი გამოწვევა.

ნეიროტიპთაშორისი კომუნიკაცია რთულია როგორც აუტიზმთან, ასევე გარემოსთან დაკავშირებული ფაქტორების გამო.

ჯგუფური თერაპიული მოდელის შემუშავება სოციალური უნარების გაუმჯობესების მიზნით აუტიზმის მქონე მოზარდებთან - ცალკეული შემთხვევის განხილვა

გვანცა ჩვამანია, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
gvantsachvamania@gmail.com

ნატა მეფარიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nata.meparishvili@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდებს, ტიპური განვითარების მქონე თანატოლების მსგავსად, სურთ ჰქონდეთ ხარისხიანი სოციალური კავშირები და გარკვეულწილად გაცნობიერებული აქვთ, თუ რაოდენ დიდ სირთულეს წარმოადგენს მათთვის სასურველი სოციალური კავშირების დამყარება და შენარჩუნება. მოზარდებისთვის, რომლებიც ფუნქციონირების მაღალი ხარისხით გამოირჩევიან და სხვა სფეროებში (კომუნიკაცია და ენობრივი უნარები, აკადემიური უნარები) წარმატებული დაძლევის მექანიზმები აქვთ ჩამოყალიბებული, ჯგუფური თერაპია განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს.

მეთოდი: შემთხვევა აღწერს აუტიზმის მქონე ორ მოზარდთან ჯგუფურ თერაპიას. შეხვედრების მიზანი იყო: სოციალური უნარების გაუმჯობესება და ეფექტური და მოქნილი ჯგუფური თერაპიის მოდელის შემუშავება. ჯგუფურ თერაპიაში ჩართული იყო აუტიზმის მქონე ორი მოზარდი: 16 წლის ბიჭი და 17 წლის გოგონა. ორივე მათგანი შეფასდა აუტიზმის სადიაგნოსტიკო ტესტის ADOS-2-ს მესამე მოდულის მეშვეობით და გამოიკვეთა აუტიზმისათვის დამახასიათებელი სიმპტომატიკა. მოზარდებს ჯგუფურ შეხვედრებამდე ხანგრძლივად მიეწოდებოდათ ინდივიდუალური თერაპია. ჯგუფური სესიები სტრუქტურირებული იყო და ეყრდნობოდა სოციალურ უნართა ტრენინგს (SST) და ჯგუფურ ინტერპერსონალურ თერაპიას (IPT). IPT მტკიცებულებაზე დაფუძნებული თერაპიაა, თუმცა, არ არსებობს მონაცემები აუტიზმის მქონე პირებთან მისი გამოყენების შესახებ, ამიტომ

საჭირო გახდა აქტიობათა ადაპტაცია და მორგება. ჯგუფური თერაპიის ფარგლებში ჩატარდა 8 თერაპიული საათი, საიდანაც ორი საათი დაეთმო ინდივიდუალურ შეხვედრებს: ჯგუფურ თერაპიაზე დათანხმებისა და ჯგუფური აქტიობებისათვის მომზადების მიზნით. შედეგის შესაფასებლად გამოიყენებოდა როგორც მონაწილეთა თვით-ანგარიში და ობიექტური დაკვირვება ისეთ უნარებზე, როგორიცაა: სოციალური ინიცირება, სოციალური რეაგირება, რეციპროკული კომუნიკაცია და ინტერაქცია.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: 8 საათის შემდეგ გამოიკვეთა დადებითი დინამიკა: სოციალური შფოთვის შემცირება, ურთიერთობის მოტივაციის გაზრდა. რეციპროკული კომუნიკაციის, ინტერაქციის, სოციალური ინიცირების და რეაგირების თვისებრივი გაუმჯობესება. გამოიკვეთა SST- ს და IPT-ს კომბინირების ეფექტურობა. მიღებული შედეგი ინტერვენციის კონკრეტული მოდელის ჩამოყალიბებაში დაგვეხმარება.

შენიღბული ქცევებიდან ქცევით პრობლემებამდე: ემოციური ინტელექტის როლი აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდებთან

მარიამ იანტბელიძე, ფსიქოლოგიის მაგისტრი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
mariam.iantbelidze884@pes.tsu.edu.ge

ხათუნა მარწყვიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
khatuna.martskvishvili@tsu.ge

საკითხის დასმა: მოცემული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა ემოციური ინტელექტის მიმართების კვლევა ქცევით შენიღბვასა და ინტერნალიზირებულ და ექსტერნალიზირებულ პრობლემებთან აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდებში.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობდა 13-დან 18 წლამდე ასაკის 35 აუტიზმის სპექტრის მქონე მამრობითი სქესის მოზარდი. ასაკობრივი განაწილება შემდეგნაირად იყო წარმოდგენილი - 13 წლის 15.8%, 14 წლის 17.5%, 15 წლის 28.8%, 16 წლის 23.9%, ხოლო 17 წლის - 14%. გამოყენებული იყო თვითანგარიშის ტიპის საკვლევი ინსტრუმენტები: ემოციური ინტელექტის, როგორც პიროვნული ნიშნის (Petrides, 2009), მოზარდთა თვითანგარიშისა (Achenbach, 1991) და ქცევითი შენიღბვის (Hull, 2018) საკვლევი კითხვარები.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: მონაცემთა ანალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდებში ემოციური ინტელექტი და მისი ცალკეული ფაქტორები დადებითად

კორელირებს ქცევით შენიღვასთან. ქცევითი კამუფლაჟის სამი ფაქტორიდან ორი - კომპენსაცია და შენიღვა - ძლიერ დადებით კორელაციაში იყო თვითკონტროლთან. მოცემული შედეგები გვამღევეს იმის თქმის საშუალებას, რომ მაღალი ემოციური ინტელექტის შემთხვევაში აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდები თვითკონტროლის გამოყენებით, უფრო წარმატებით ახორციელებენ საკუთარი მახასიათებლების დამალვას და ენერგიას მიმართავენ იმ ალტერნატიული გზების მოსაფიქრებლად, რომლებიც მათ დაეხმარება თანდაყოლილი აუტისტური სირთულეების დაძლევაში. ემოციური ინტელექტის საერთო ქულას და ინტერნალიზირებულ ქცევით პრობლემებს შორის სუსტი უარყოფითი კორელაცია გამოვლინდა, თუმცა, საყურადღებოა მისი ცალკეული ფაქტორების შედეგების ურთიერთმიმართება. კერძოდ, შფოთვა/დეპრესიის ფაქტორი ძლიერ უარყოფით კორელაციაშია ემოციური ინტელექტის სოციალურობის ფაქტორთან. კვლევის შედეგები გვამღევეს ინფორმაციას აუტიზმის სპექტრის მქონე მოზარდების ინტერნალიზირებული ემოციური პრობლემებისადმი მოწყვლადობის თაობაზე. მიღებული შედეგი ადასტურებს კამუფლაჟის ადაპტაციურ ფუნქციას, რომელიც შეიძლება ემოციური ინტელექტით იყოს განმტკიცებული.

From covert behaviors to behavioral problems: The role of emotional intelligence among adolescents with the autism spectrum

Mariam Iantbelidze, MA in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
mariam.iantbelidze884@pes.tsu.edu.ge

Khatuna Martskvishvili, Ph.D. in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
khatuna.martskvishvili@tsu.ge

Introduction: The goal of this study is to examine the relationship between emotional intelligence and behavioral camouflage in adolescents with autism spectrum disorder and to determine how these relate to internalizing and externalizing problems.

Methods: The sample of this study consisted of 35 adolescents with autism spectrum disorder aged from 13 to 18. The age distribution was as follows - 15.8% of 13-year-olds, 17.5% of 14-year-olds, 28.8% of 15-year-olds, 23.9% of 16-year-olds, and 14% of 17-year-olds. We administered several self-reporting questionnaires: Emotional Intelligence Questionnaire, Behavioral camouflage Questionnaire and Youth Self-Report Questionnaire.

Findings and their interpretation: According to the results, emotional intelligence and its separate factors in adolescents with autism spectrum disorder positively correlate with all factors of behavioral camouflage. Two of the three behavioral camouflage factors—compensation and masking were strongly positively correlated with self-control. These results allow us to say that in the case of high emotional intelligence, adolescents with

autism spectrum disorder using self-control, more successfully hide their characteristics and direct energy to think of alternative ways that will help them overcome inherent autistic difficulties. A weak negative correlation between the total score of emotional intelligence and internalizing behavioral problems was revealed, although the correlation between the results of its individual factors is noteworthy. In particular, the anxiety/depression factor is strongly negatively correlated with the sociability factor of emotional intelligence. The results of the study give us information about the vulnerability of adolescents with autism spectrum disorder to internalized emotional problems. The obtained result confirms the adaptive function of camouflage, which can be strengthened by emotional intelligence.

კლინიკური ფსიქოლოგი და სოციალური მუშაობა

მშობლით გაშუალებული ინტერვენცია ტელეპრაქტიკის გამოყენებით

ელენე ლურსმანაშვილი, ფსიქოლოგიის მაგისტრი, ენის, მეტყველების და კომუნიკაციის თერაპევტი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

elene.lursmanashvili.1@iliauni.edu.ge

ნინო გოგიჩაძე, ფსიქოლოგიის მაგისტრი, ფსიქოლოგი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

nino.gogichadze@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: კვლევა მიზნად ისახავს მშობელსა და ბავშვს შორის კომუნიკაციის პროცესის გაუმჯობესებას მშობელთან ტელეპრაქტიკის გამოყენებით. მშობლით გაშუალებული ინტერვენცია გულისხმობს ინტერაქციის ამსახველი ვიდეოების მშობლისა და სპეციალისტის მიერ ერთობლივ განხილვას.

მეთოდი: აღნიშნულ კვლევაში 5 კვირის განმავლობაში ზემ პლატფორმის საშუალებით ჩართული იყო 3 მშობელი და მათი 3 შვილი. ერთობლივი განხილვისათვის კომუნიკაციის ქცევების დაკვირვების კოდების განსაზღვრა მოხდა SCERTS მოდელში არსებულ განმარტებებზე დაყრდნობით. კვლევის შემთხვევის აღწერის ფორმატი ილუსტრირებულია გრაფიკების საშუალებით, სადაც ასახულია ტელეპრაქტიკის ეფექტიანობა თითოეული მშობლის შვილთან კომუნიკაციის პროცესში პროგრესის დაფიქსირების გზით.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: გამოიკვეთა მშობლების მიერ საკომუნიკაციო პროცესთან დაკავშირებული საკუთარი და ბავშვის ქცევების აღქმაში განხორციელებული ცვლილების გავლენა მათ შემდგომ ინტერაქციაზე. აღქმის ცვლილება ეხებოდა მშობლის მხრიდან ვიდეო განხილვების დროს შვილების საკომუნიკაციო საჭიროებების გამოკვეთას. მშობლების შემთხვევაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები გამოვლინდა ისეთ კომპონენტებში, როგორებიცაა: მშობლის მხრიდან ბავშვის განვითარების შესაბამისი აქტივობების შერჩევა, ბავშვის ყურადღების ფოკუსის

გათვალისწინება და მიყოლა, ბავშვის საკომუნიკაციო სიგნალებზე სათანადო რეაგირება. ხოლო ბავშვების შემთხვევაში გაუმჯობესდა ადამიანებისკენ მზერის მიმართვა, განზრახვის და პოზიტიური ემოციის გაზიარება. კვლევაში მოპოვებული როგორც რაოდენობრივი, ისე თვისებრივი მონაცემების ანალიზმა წარმოაჩინა ტელეინტერვენციის ფონზე, მშობლების და შვილების კომუნიკაციაში დადებით ცვლილებები ემოციური რეგულაციის, ტრანზაქციული მხარდაჭერისა და სოციალური კომუნიკაციის მიმართულებებით.

Parent-mediated Intervention via Tele-practice

Elene Lursmanashvili, MA in Psychology, Language, Speech and Communication Therapist; Ilia State University

elene.lursmanashvili.1@iliauni.edu.ge

Nino Gogichadze, MA in Psychology, Psychologist; Ilia State University

nino.gogichadze@iliauni.edu.ge

Introduction: The research aimed to improve the process of communication between parent and child using telepractices. Parent-mediated intervention consisted of a joint review of the interaction video by the parent and the specialist.

Methods: Three parents were engaged in this study. Sessions took place through the Zoom platform for 5 weeks. For the joint review, codes of communicative behaviors were derived from the definitions presented in the SCERTS model. The graphical analyses illustrated the effectiveness of telepractice by representing the progress of each parent in the communication process with their child. The influence of the parental perception of their own and their child's communicative behaviors was highlighted.

Findings and their interpretation: Tele-practice has empowered parents to identify their children's communicational needs during video reviews. Significant changes were observed in parental behaviors such as the selection of relevant activities for the child's development, taking into account and following the focus of the child's attention, and responding appropriately to the child's signals. In the case of children, maintaining eye contact, sharing intentions, and positive emotion were improved. The data analysis exhibited positive changes in communication between parents and children in the areas of emotional regulation, transactional support, and social communication.

მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ინტერვენცია ქუჩასთან დაკავშირებული ახალგაზრდების სარისკო ქცევების შესამცირებლად

შორენა საძაგლიშვილი, პროფესორი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
shorena_sadzaglishvili@iliauni.edu.ge

თეონა გოცირიძე, დოქტორანტი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
teona.gotsiridze.1@iliauni.edu.ge

ქეთევან ლეკიშვილი, დოქტორანტი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ketevan.lekishvili.1@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: ქუჩასთან დაკავშირებული ახალგაზრდობა მკაფიოდ გამოხატული ჯგუფია, რომელიც აივ ინფექციის მაღალი რისკის ქვეშ იმყოფება. ეს განპირობებულია იმით, რომ მათი უმრავლესობა ნებით თუ უნებლიედ ჩართულია სექსუალურ და ნივთიერებაზე დამოკიდებულ რისკის ქცევებში. მოცემული კვლევა მიზნად ისახავდა ქუჩასთან დაკავშირებული ახალგაზრდების რისკის ქცევების და იმ ფაქტორების შესწავლას, რომელიც აფორმირებს მათ სარისკო ქცევებს, როგორცაა ალკოჰოლის და ნარკოტიკების მოხმარება და ადრეული სექსუალური ურთიერთობები. გამოვიყენეთ მრავალდონიანი მოდელი, რომელიც აერთიანებს რისკის ქცევის გამომწვევ ინდივიდუალურ და სოციალური ქსელის დონის დეტერმინანტებს.

მეთოდი: რაოდენობრივი კვლევა ჩატარდა ქუჩასთან დაკავშირებულ 300 ახალგაზრდასთან ($M=14.55$, $SD = 2.74$) სპეციალურად შედგენილი კითხვარის გამოყენებით, რომელიც შედგებოდა შემდეგი ბლოკებისაგან: დემოგრაფიული ინფორმაცია, თვითშეფასება/ მომავალზე ორიენტაცია, ბავშვობის უარყოფითი გამოცდილება (ACE), მედეგობა და ფსიქიკური ჯანმრთელობა, სტიგმა, სოციალური ქსელის და კაიტალის გასაზომი ფაქტორები, ქცევის გაერთიანებული თეორიის ფაქტორები: მოლოდინები, თვით-ეფექტურობა, მე-კონცეფცია, ალკოჰოლის და ნარკოტიკის/ფსიქოაქტიური საშუალებების გამოყენება, სარისკო სექსუალური ქცევები.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ ქუჩასთან დაკავშირებულ ახალგაზრდებში გავრცელებულია სარისკო ქცევები, როგორცაა ნარკოტიკების და ალკოჰოლის მოხმარება და სარისკო სექსუალური ქცევები. გამოკითხული რესპონდენტების 30.3 % ქონდა სექსი ერთხელ მაინც, საიდანაც 20.5%-ი იყო ბიჭი, ხოლო 9.8% გოგო. სექსის გამოცდილებაზე ძლიერ ზემოქმედებას ახდენენ ქსელის ფაქტორები (მაგალითად, სოციალური კაპიტალი – სოციალური თანამონაწილეობა – 0.148 ამცირებს სექსუალურ ქცევას) და ინდივიდუალური გადაწყვეტილების მიღების ფაქტორების მნიშვნელობას გადაფარავენ. კერძოდ, მთლიანი მოდელით აიხსნება ენდოგენური ცვლადის ვარიაციის 36%. არასრულწლოვანის სექსუალური ურთიერთკავშირში შესვლას

განაპირობებს ახალგაზრდის მიერ ალკოჰოლის მოხმარება (ალკოჰოლური სასმელების მოხმარება, გადაჭარბებული სმა ერთ დაღვევაზე და ინტოქსიკაცია) და ნარკოტიკების მოხმარება (საძილე წამლები, ბიო, ხიმია, მარიხუანა, ინჰალატორები). ქსელში მამის ყოლა ამცირებს სარისკო ქცევებში მონაწილეობას. სარისკო ქცევების შესამცირებლად მნიშვნელოვანია დაიგეგმოს ისეთი ინტერვენცია, რომელიც დაეფუძნება სოციალური ქსელის ფაქტორებზე ზეგავლენის მოხდენას. ფაქტორები, რომელიც ზრდის სარისკო ქცევებს არის შემდეგი: სოციალური ქსელის შემადგენლობა და მასში გავრცელებული სარისკო ქცევები: კერძოდ, ქსელის წევრების მიერ ალკოჰოლის და ნარკოტიკების მოხმარება, ქსელის წევრების კრიმინალური გამოცდილება. ქსელში ასეთი ადამიანების ყოფნა ზრდის ალბათობას, რომ გაიზრდება ახალგაზრდის სარისკო ქცევები. ამიტომ საჭიროა თემის დონეზე მუშაობა, როლის დროსაც მოხდება სარეაბილიტაციო პროგრამების დანერგვა ქუჩასთან დაკავშირებული ახალგაზრდების ოჯახებისა და ნათესავებისთვის.

ობსესიურ-კომპულსური აშლილობის მქონე მოზარდის მკურნალობა კოგნიტურ-ბიჰევიორული თერაპიის გამოყენებით: შემთხვევის კვლევა

ვიქტორია ჯიქია, კლინიკური ფსიქოლოგიის მაგისტრი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
jikiavika@gmail.com

ნატა მეფარიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nata.meparishvili@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: კვლევის მიზანი, კონკრეტული შემთხვევის მართვის დროს, კოგნიტურ-ბიჰევიორული თერაპიით ინტერვენციის ეფექტურობის შეფასებაა. აღწერთ კლინიკურ შემთხვევას, რომელიც შეეხება 11 წლის ბიჭის ობსესიურ-კომპულსურ აშლილობას. წარმოდგენილ შემთხვევაში ობსესიური აზრები დაკავშირებულია შარდით დაბინძურებასთან, კომპულსიები კი რიტუალურ დაბანასთან. არსებული სიმპტომები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდა კლიენტის ფუნქციონირების ხარისხზე, იგი არ ეხებოდა საკუთარი სხეულის ნაწილებს გულმკერდის ქვემოთ, დღეში საშუალოდ 4,5 საათს ატარებდა აბაზანაში მშობელთან ერთად, რა დროსაც 12-ჯერ იბანდა ხელებს, სხეულის დანარჩენ ნაწილებს კი ბანდა მშობელი. შემცირებული იყო მოზარდის აკადემიური მოსწრებისა და სოციალური ურთიერთობების დონე.

მეთოდი: მშობელთან და მოზარდთან კლინიკური ინტერვიუს, Y-BOCS-ის კითხვარის ჩატარებისა და ფუნქციონირების ხარისხის განსაზღვრის საფუძველზე შედგა შემთხვევის ფორმულირება და დაიწყო კოგნიტურ-ბიჰევიორული თერაპიის გამოყენება მკურნალობაში. თერაპიული სესიები მიმდინარეობდა სუპერვიზიით. თერაპიის საწყის ეტაპზე დროის უმეტესი ნაწილი ეთმობოდა მოზარდისა და მშობლების ფსიქოგანათლებას (1-3 სესია) შემდგომი ნაწილი (4-7 სესია) დაეთმო

კოგნიტურ რესტრუქტურირებას, ამის შემდეგ კი მუშაობა გაგრძელდა ექსპოზიციისა და საპასუხო რეაქციის თავიდან არიდების მეთოდით (8-21 სესია). კოგნიტური ნაწილი მიმართული იყო კოგნიტურ რესტრუქტურირებაზე, მეტაფორებსა და ფსიქოგანათლებაზე. ექსპოზიციის ნაწილში კი შფოთვითი სიტუაციების ქულობრივად გაზომვისა და იერარქიულად დალაგების შემდეგ გამოყენებული იყო წარმოსახვითი ტექნიკები, თანმიმდევრული შეხება ბარათსა და წიგნზე ასახულ სხეულის ანატომიურ სურათებზე, საკუთარ სხეულზე, საპირფარეშოს ავეჯზე, შარდის მსგავს კონსისტენციაზე. იმისათვის, რომ მოზარდს ობსესიურ-კომპულსური აშლილობა საკუთარი პიროვნებისგან გამოეყო, გამოვიყენეთ კომიქსების, ნახატების, პლასტელინის ფიგურების შექმნის მეთოდები. ინტერვენციის პროცესში გარდამტეხი იყო მე-12 სესია, რომლის დროსაც დედა ესწრებოდა ექსპოზიციის პროცესს. კლიენტი შეეხო სხეულის თითქმის ყველა ნაწილს. ინტერვენციის ეფექტურობა გაზარდა ექსპოზიციების წახალისებამ მატერიალური განმამტკიცებლებით.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: ჩატარებული 22 სესიის შემდეგ, კლიენტმა გამოავლინა ობსესიურ აზრებთან გამკლავების გაუმჯობესებული სტრატეგიები და შეწყვიტა დაბანის კომპულსიები. მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა მისი ფუნქციონირების მაჩვენებელი. დაბანის დრო შემცირდა 120-150 წუთიდან 17 წუთამდე, ხელების დაბანა 12-დან 1-მდე. კლიენტმა დაიწყო მთლიანი სხეულის დამოუკიდებლად დაბანა, თანატოლებთან და მშობლებთან ერთად სხვადასხვა სივრცეში სიარული და ამ სივრცეებში საპირფარეშოების მოხმარება.

მოზარდებისა და ახალგაზრდებისთვის ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემებისა და ადიქციების პრევენციულ-სამკურნალო ტრავმაზე ინფორმირებული ტრანსდიაგნოსტიკური სერვისის ეფექტურობის კვლევა

ნინო მახაშვილი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nino.makhashvili.1@iliauni.edu.ge

ჯანა ჯავახიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
darejan.javakhishvili.1@iliauni.edu.ge

ივდით ჩიკოვანი, საერთაშორისო ფონდი კურაციო
i.chikovani@curatio.com

ანა ჯანიკაშვილი, ფონდი გლობალური ინიციატივა ფსიქიატრიაში
ana.janikashvili.24@gmail.com

ჯონათან ბისონი, პროფესორი, კარდიფის უნივერსიტეტი, დიდი ბრიტანეთი
BissonJI@cardiff.ac.uk

საკითხის დასმა: ფსიქიკური ჯანმრთელობის სერვისები მოზარდებისა და ახალგაზრდებისთვის მწირია საქართველოში. ამავე დროს, ისევე, როგორც სხვა საშუალო და დაბალშემოსავლიან ქვეყნებში, მოზარდები და ახალგაზრდები საქართველოში ექვემდებარებიან ფსიქიკური ჯანმრთელობისა და ადიქციური ქცევისთვის მაღალი რისკის ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა: სიღარიბე, სოციო-პოლიტიკური კრიზისი, ზრუნვის ინფრასტრუქტურის განვითარების დაბალი დონე და სხვა. „კლუბი სინერგია“ 14-დან 25 წლამდე მოზარდებისა და ახალგაზრდებისთვის შექმნილი პრევენციულ-სამკურნალო ტრავმაზე ინფორმირებული, ტრანსდიაგნოსტიკური სერვისი, საქართველოს ორ ქალაქში - თბილისსა და ბათუმში - ამოქმედდა 2019 წლიდან, ევროკავშირის მხარდაჭერით. იგი სერვისით მოსარგებლებს სთვავობს ფსიქიკურ ჯანმრთელობასა და ადიქციების პრევენციაზე ზრუნვის ტრანსდიაგნოსტიკურ და ჩაღრმავებულ მეთოდებს. 2019 წლიდან მიმდინარეობს სერვისის ეფექტურობის კვლევა, ინგლისური ორგანიზაციის Medical Research Council (MRC) მხარდაჭერით.

კვლევის მიზანია „კლუბი სინერგია“ მომსახურების ეფექტურობის შეფასება პოსტტრავმული სტრესული აშლილობის (პტსა), დეპრესიის, შფოთვისა და ცხოვრების ხარისხის ინდიკატორების მიხედვით.

მეთოდი: რაოდენობრივი კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულ იქნა სერვისის 371 მოსარგებლის (რომელმაც მიიღო მომსახურება 2019 წლის ნოემბრიდან 2021 წლის ივლისის ჩათვლით) სკრინინგის მონაცემები, რომელიც შეგროვებულ იქნა თითოეული მოსარგებლისთვის სამჯერ - ჩარევამდე, ჩარევის დასასრულს და ჩარევიდან სამი თვის შემდეგ. სკრინინგის მონაცემები შეგროვებულ იქნა შემდეგი ინსტრუმენტების მეშვეობით: ტრავმის საერთაშორისო კითხვარი (ITQ), პაციენტის ჯანმრთელობის კითხვარი (PHQ9), გენერალიზებული შფოთვისითი აშლილობის კითხვარი და ჯანმოს ჯანმრთელობის ზოგადი ინდექსის კითხვარი (WHO5). დემოგრაფიული მონაცემები გაანალიზდა აღწერითი სტატისტიკის გამოყენებით. განსხვავება პრე და პოსტ ტესტებს შორის გაანალიზდა უილკოქსონის ტესტის გამოყენებით (Wilcoxon signed-rank test).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: რაოდენობრივმა კვლევამ გამოავლინა ფსიქიკური ჯანმრთელობის მდგომარეობის სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება სერვისის მოსარგებლებში. ჩატარებულმა კვლევამ დაადასტურა ახალგაზრდებისა და მოზარდებისთვის ტრავმაზე ინფორმირებული ტრანსდიაგნოსტიკური სერვისის მუშაობის ეფექტურობა საქართველოში, ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მართვისა და ადიქციების პრევენციის საქმეში.

რეპრესირებულთა და ომით დაზარალებულთათვის მოქმედი ფსიქიკური ჯანმრთელობის ციფრული მომსახურების ეფექტურობის კვლევა

ნინო მახაშვილი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

nino.makhashvili.1@iliauni.edu.ge

ჯანა ჯავახიშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

darejan.javakhishvili.1@iliauni.edu.ge

ანა ჯანიკაშვილი, ფონდი გლობალური ინიციატივა ფსიქიატრიაში

ana.janikashvili.24@gmail.com

ჯონათან ბისონი, პროფესორი, კარდიფის უნივერსიტეტი, დიდი ბრიტანეთი

BissonJ1@cardiff.ac.uk

პეტრ ვინკლერი, ჩეხეთის საზოგადოებრივი ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტი, ჩეხეთის რესპუბლიკა

petr.winkler@nudz.cz

რობერტ ვან ვორენი, პროფესორი, ვიტაუტას მაგნუსის უნივერსიტეტი, ლიეტუვა

rvvoren@gip-global.org

საკითხის დასმა: ბელარუსში 2020 წლიდან მიმდინარე პოლიტიკური რეპრესიებით დაზარალებული აქტივისტების ფსიქიკური ჯანმრთელობის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, საერთაშორისო ფედერაციამ გლობალური ინიციატივა ფსიქიატრიაში, ჩეხეთის საზოგადოებრივი ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ინსტიტუტთან ერთად, შექმნა ფსიქიკური ჯანმრთელობის უსაფრთხო ონლაინ რუსულენოვანი პლატფორმა www.samopomo.ch (ქართულად - „თვითდახმარება“). 2022 წლის მარტიდან, შექმნა და მოქმედებს ანალოგიური ელექტრონული მომსახურება უკრაინულ ენაზე – www.samopomi.ch. მომსახურება მოიცავს შემდეგ თანმიმდევრულ დონეებს: ვებსაიტი ფსიქიკური ჯანმრთელობის გავრცელებული პრობლემების თვითსკრინინგის შესაძლებლობით (1); თვითდახმარებისთვის სასარგებლო ფსიქოგანათლებითი ინფორმაცია (2); ვებგვერდთან დაკავშირებული ფეისბუქის გვერდი და ტელეგრამის არხი უფრო ლაკონური ფსიქოგანათლებითი ინფორმაციით (3); ონლაინ ფსიქოლოგიური კონსულტირება მტკიცებულებითი ტრავმაზე ფოკუსირებული მეთოდებით მათთვის, ვისთვისაც თვითდახმარება საკმარისი არ არის (4). ფსიქიკური ჯანმრთელობის ორივე ელექტრონული სამსახურის მუშაობას თან ახლავს

სერვისების ეფექტურობის კვლევა. კვლევის მიზანია რუსულენოვანი და უკრაინულენოვანი ონლაინ კონსულტირების სერვისის ეფექტურობის შეფასება.

მეთოდი: სერვისების ეფექტურობა იზომება სკრინინგის შემდეგი ინსტრუმენტებით: ტრავმის საერთაშორისო კითხვარი (ITQ) პოსტტრავმული და კომპლექსური პოსტტრავმული სტრესული აშლილობის შესაფასებლად, პაციენტის ჯანმრთელობის კითხვარი (PHQ9) დეპრესიის შესაფასებლად, გენერალიზებული შფოთვისითი აშლილობის კითხვარი შფოთვის შესაფასებლად (GAD7) და ჯანმოს ჯანმრთელობის ზოგადი ინდექსის კითხვარი (WHO5) ფსიქიკური კეთილდღეობის შესაფასებლად. სკრინინგი ტარდება სამჯერ: ინტერვენციამდე, ინტერვენციის უშუალოდ დასასრულს და ინტერვენციიდან სამი თვის შემდეგ. მონაცემები მუშავდება აღწერითი სტატისტიკის (დემოგრაფიის შემთხვევაში) და უილკოქსონის ტესტის (პრე- და პოსტტესტების შედარებითი ანალიზისთვის) გამოყენებით.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: კვლევამ გამოავლინა სერვისის მიწოდების შედეგად ფსიქოლოგიური კონსულტირების კლიენტების მდგომარეობის სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება ყველა საზომის შემთხვევაში (მაგ., დეპრესიის საშუალო მაჩვენებელი PHQ-9-ის მიხედვით 14-დან 8-მდე დაქვეითდა, ხოლო სუბიექტური კარგად ყოფნის განცდა WHO-5-ის მიხედვით 33%-დან აიწია 62%-მდე). უკრაინული სერვისის ფსიქოლოგიური კონსულტირების კვლევის მონაცემები ამჟამად დამუშავების პროცესშია. როგორც პოლიტიკური რეპრესიების, ასევე ომის შემთხვევაში მტკიცებულებითი მეთოდებით მომუშავე ხარისხიანი ონლაინ სერვისის მიწოდება შედეგიანია და აქვს პოტენციალი შეიტანოს წვლილი რეპრესიებითა და ომით დაზარალებული მოსახლეობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ტვირთის შემსუბუქებაში.

განათლება და სოციალური მეცნიერებები

ეთიკური და პროფესიული დილემები ფემციდის ტრავმის გაშუქებისას და მისი მნიშვნელობა ჟურნალისტების განათლებაზე

თინა ცომაია, საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის პროფესორი

t.tsomaia@gipa.ge

ია შალამბერიძე, მკვლევარი, ფონდი „ტასო“.

ia.shalamberidze@gipa.ge

საკითხის დასმა: კვლევაში წარმოდგენილია ის ეთიკური დილემები და პრობლემები, რომლებიც სტუდენტებმა სწავლის დროს გადაწყვიტეს 2016-2019 აკადემიურ წლებში, საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის სამაგისტრო პროგრამის ჟურნალისტური ოსტატობის კურსის გავლის დროს. ეს კვლევა ჟურნალისტის განათლების საუკეთესო პრაქტიკის გამოვლენას

ისახავს მიზნად და პასუხს სცემს კითხვას თუ რა სარგებლობა მოაქვს ჟურნალისტიკის გენდერულად დაბალანსებულ სასწავლო კურიკულუმს. კვლევა შესაძლობლობას გვამღებს გამოვავლინოთ გენდერულად სენსიტიური პროგრამის თვისებები და მისი მნიშვნელობა.

მეთოდი: კვლევა ეყრდნობა საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის ჟურნალისტიკის 50 სტუდენტის 2016 და 2019 წლებში გამოკითხვის შედეგებს.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: ძირითადი თემები, რომლებიც გამოიკვეთა სტუდენტების პასუხებში შეეხებოდა პროფესიულ და ეთიკურ პასუხისმგებლობას, რომელიც მათ სწავლების და მუშაობის პერიოდში გამოავლინეს ფემიციდთან დაკავშირებული ტრავმის გაშუქებისას. კვლევის შედეგად მიღებული რეკომენდაციები ერთი მხრივ, დაეხმარებათ ჟურნალისტიკის განამანათლებლებს გენდერულად მგრძობიარე პროგრამების შემუშავებაში და, მეორე მხრივ, პრაქტიკოს ჟურნალისტებს ფემიციდის გაშუქების გაუმჯობესებაში.

Ethical and professional dilemmas when covering femicide trauma and the implications for journalism education

Tina Tsomaia, Professor, Georgian Institute of Public Affairs
t.tsomaia@gipa.ge

Ia Shalamberidze, Researcher, Foundation “Taso”
ia.shalamberidze@gipa.ge

Introduction: The research presents the ethical dilemmas and problems that the students have encountered during the master’s course in advanced reporting and writing at the Georgian Institute of Public Affairs. In particular, these students learned how to cover issues pertaining to femicide. The study highlights the ethical dilemmas and challenges that the students encountered during their coursework. It also seeks to ascertain the best practices in journalism education. It particularly addresses the question of the advantages of a gender-balanced journalism curriculum.

Method:

This research is founded on the outcomes of a survey conducted among 50 students enrolled at the Georgian Institute of Public Affairs who completed a journalism course between the academic years of 2016 and 2019.

Findings and their interpretation:

The primary themes emphasized in the students' responses revolved around their professional and ethical responsibilities throughout their studies and work. The research recommendations provide guidance to

journalism educators for the development of gender-sensitive academic programs and offer valuable insights to working journalists, assisting them in enhancing their coverage of femicide.

კავშირი მასწავლებელთა თვითეფექტურობასა და ინკლუზიური განათლების მიმართ დამოკიდებულებას შორის

თამარ მწყერაშვილი, განათლების ფსიქოლოგიის მაგისტრი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
tamar.mtskerashvili.1@iliauni.edu.ge

დარეჯან (ჯანა) კახიანი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
darejan_kakhiani@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: მოცემული კვლევის მთავარი მიზანია ინკლუზიური განათლებისადმი მასწავლებლების დამოკიდებულებას, მასწავლებლების თვითეფექტურობასა და ზოგად თვითეფექტურობას შორის კავშირის დადგენა. ასევე, მასწავლებლების დემოგრაფიულ მონაცემებსა (ასაკი, გამოცდილება, ტრენინგი) და ინკლუზიური განათლებისადმი დამოკიდებულების შესწავლა.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობა მიიღო საჯარო სკოლის 120-მა მასწავლებელმა, საქართველოს სხვადასხვა გეოგრაფიული რეგიონიდან. მასწავლებელთა ინკლუზიის მიმართ დამოკიდებულების გასაგებად გამოყენებულ იქნა მასწავლებლის ინკლუზიისადმი დამოკიდებულების სკალა, ხოლო თვითეფექტურობის ორი ტიპის საკვლევად - ზოგადი თვითეფექტურობისა და მასწავლებლის თვითეფექტურობის სკალა.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: შედეგებმა აჩვენა, რომ სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი კავშირია მასწავლებლის თვითეფექტურობასა და ზოგად თვითეფექტურობას შორის. ასევე, მასწავლებლის დამოკიდებულებებსა და ზოგად თვითეფექტურობას შორის, მასწავლებლის დამოკიდებულებებსა და მასწავლებლის თვითეფექტურობას შორის, რაც შეიძლება აიხსნას იმით, რომ მაღალი თვითეფექტურობის მქონე პედაგოგი რთულ სიტუაციებშიც კი განახორციელებს ისეთ ქცევას, რომელიც მოცემული სიტუაციის ადეკვატური იქნება. მაღალი თვითეფექტურობის მქონე მასწავლებლებს გათვითცნობიერებული აქვთ საკუთარი როლი ინკლუზიური მოდელის ეფექტურად განხორციელებაში. შედეგებიდან დადგინდა, რომ ზოგადი თვითეფექტურობა მასწავლებლების ინკლუზიური განათლებისადმი დამოკიდებულების მნიშვნელოვანი პრედიქტორია. ამასთან, ასაკი და გამოცდილება არ არის მნიშვნელოვანი დეტერმინანტი, თუმცა ტრენინგის გავლა ზრდის პედაგოგების კომპეტენტურობასა და ახალი ინკლუზიური უნარების განვითარებას უწყობს ხელს. რაც, თავის მხრივ, ზრდის პედაგოგების პოზიტიურ დამოკიდებულებას ინკლუზიური განათლების მიმართ.

The relationship between teachers' self-efficacy and attitude towards inclusive education

Tamar Mtskerashvili, MA in Education Psychology; Ilia State University
tamar.mtskerashvili.1@iliauni.edu.ge

Darejan (Jana) Kakhiani, Associate professor; Ilia State University
darejan_kakhiani@iliauni.edu.ge

Introduction: The main purpose of this study is to find links between teachers' attitudes toward inclusive education, teachers' self-efficacy and general self-efficacy. Aslo, to examine the relationship between teachers' demographic variables (i.e., age, experience, training) and their attitudes towards inclusive education.

Methods: The study participants included a total of 120 teachers of public schools from different geographical regions of Georgia. The Teacher Inclusion Attitudes Scale was used to understand the attitude towards teacher inclusion, and for two types of self-Efficacy research – General Self-Efficacy and Teacher Self-Efficacy scale.

Findings and their interpretation: The results showed that there is a statistically significant relationship between teachers' self-efficacy and general self-efficacy. Aslo, teachers' attitudes and general self-efficacy, and teachers' attitudes and teachers' self-efficacy, which can be explained by the fact that a teacher with high self-efficacy, even in difficult situations, will implement behavior that is adequate to the given situation. According to other studies, a person is motivated to perform a specific task and action based on his/her beliefs. Teachers with high self-efficacy are aware of their own role in effectively implementing the inclusive model. From the results, it was determined that general self-efficacy is a significant predictor of teachers' attitude towards inclusive education. However, age and experience are not significant determinants, although training increases the competence of teachers and promotes the development of new inclusive skills. Which, in turn, increases the positive attitude of teachers towards inclusive education.

პროექციული ტექნიკა, როგორც ბავშვთა ფსიქოკონსულტაციური პრაქტიკის ინსტრუმენტი - განწყობის თეორიის პერსპექტივა სკოლის შიშის ტესტის მონაცემთა გამოყენებისათვის

ქეთევან მაყაშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ketevan_makashvili@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: პროექციული ტექნიკა ბავშვთა ფსიქოკონსულტირებაში დამკვიდრებული შეფასების მეთოდია, რომლის ძირითადი გამოწვევა მიღებული მონაცემების ინტერპრეტაციაშია.

კლასიკური ანალიტიკური მიდგომა უფრო ახალ შეხედულებას უპირისპირდება, სადაც მასალას ფსიქოლოგი აფასებს, როგორც ქცევით ნიმუშებს განხორციელებულს აქტუალურ სიტუაციაში. ამ პარადიგმისათვის დ. უზნაძის განწყობის თეორია კარგად მორგებულ და ემპირიული მოდელირებისათვის მისაწვდომ ინსტრუმენტს წარმოადგენს. განწყობის თეორიის მიხედვით, დისპოზიციური განწყობების (მათ შორის წინაცნობიერის შინაარსები) გამოვლენა მხოლოდ აქტუალური განწყობის საფუძველზეა შესაძლებელი. გარკვეული ტიპის სიტუაციებთან (შფოთვის ზრდა) გასამკლავებლად აქტუალურ განწყობაში დისპოზიციურ განწყობათა შერჩევა-გამოვლენა (პროექციული პროცესის გაძლიერება) ხდება. იმ შემთხვევაში, როცა პროექციული მეთოდი მასალაში ქცევითი ნიმუშების სისტემის აღნუსხვის შესაძლებლობას იძლევა, პროექციული ტესტი ფსიქომეტრულ თვისებებს იმატებს. ასეთია „სკოლის შიშის „ ტესტი (SAT), რომელიც ავლენს მოზარდთა ბაზისური ემოციის (შიში) ფორმებს და მის შესაძლო მიზეზებს სკოლის გარემოში.

მეთოდი: SAT ტესტის გამოყენებით მასალა შეგროვდა განსხვავებული საჭიროებებისა და გარემო პირობების მქონე სამიზნე ჯგუფებთან (ადრეული და გვიანი პუბერტატი, იძულებით ადგილნაცვალი, ეთნიკური უმცირესობის, საპატიმრო და ალტერნატიული სასჯელის მქონე მოზარდები). მონაცემები აქტუალური და დისპოზიციური განწყობის მიმართების უზნაძის მოდელის გამოყენებით გაანალიზდა.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: მონაცემებში მოზარდების იმ ტიპის შიშის სუბნორმალური მაჩვენებლები ვლინდება, რა ტიპის გამოწვევებიც (სამიზნე ხგუფების სპეციფიკიდან გამომდინარე), სავარაუდოდ, ძლიერად აქვთ გამოხატული ამ მოზარდებს რეალურ ცხოვრებაში. საპირისპიროდ, შიშის ნორმატიულზე მაღალი მაჩვენებლები რეალობის შედარებით ნაკლებ მწვავე ვითარებებს უკავშირდება. შიშის განსხვავებული ფორმების სახელდებისა და მიზეზების იდენტიფიცირებით ნარატიულად გაზიარების შესაძლებლობა დაკავშირებული დისპოზიციების აქტუალურ სიტუაციაში ცვლილების პოტენციალის შეფასების პერსპექტივას იძლევა.

„მეგობართა წრის“ გავლენა სსსმ მოსწავლის კლასელებთან სოციალური ინტერაქციის განვითარებაში

მარიამ დვალი, სპეციალური განათლების მაგისტრი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
mariam.dvali.1@iliauni.edu.ge

მაია გიგაური, სპეციალური განათლების მაგისტრი; ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
maia.gigauri.1@iliauni.edu.ge

ნინო გოგიჩაძე, ფსიქოლოგიის მაგისტრი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
nino.gogichdaze@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: კვლევა წარმოადგენს შემთხვევის აღწერას და ემსახურებოდა „მეგობართა წრის“ ინტერვენციის მსვლელობისას სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლის თანაკლასელებთან სოციალური ინტერაქციის გაუმჯობესებას. მონაცემების მოპოვება მოხდა სამიზნე ბავშვის მასწავლებლების, ფსიქოლოგის და მშობლის გამოკითხვით, „მეგობართა წრის“ ვიდეო ჩანაწერის ანალიზის საფუძველზე. ინტერვენცია „მეგობართა წრე“ გულისხმობს სასკოლო სივრცეში საგაკვეთილო აქტივობების მიღმა, შესაბამისი პროცედურის საფუძველზე შერჩეული თანაკლასელების გარემოცვაში ფასილიტატორთა მიერ, სპეციფიური აქტივობების განხორციელებას.

მეთოდი: კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლებია განათლების თეორიული და მეცნიერული მიდგომები, საქართველოს საგანმანათლებლო რეგულაციები და სსსმ მოსწავლეთა სოციალური ინტერაქციის სირთულეები. კვლევის ფარგლებში ჩატარებული ექსპერიმენტი ეფუძნება „მეგობართა წრის“ ბრიტანულ მოდელს. ფაქტობრივი მასალის ანალიზთან ერთად გამოყენებულია თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევის მეთოდები. „მეგობართა წრის“ 7 შეხვედრის ვიდეოჩანაწერების ანალიზისას გამოყენებული იყო სამიზნე ბავშვის სოციალიზაციისა და თანაკლასელებთან პოზიტიური ურთიერთობების დამყარებასთან დაკავშირებული ქცევითი კოდები.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: შედეგად გამოვლინდა დადებითი ცვლილებები სამიზნე მოსწავლის სოციალურ ინტერაქციასა და თანაკლასელებთან ჩართულობაში. შეხვედრებზე მიღებული დადებითი სოციალური გამოცდილების ფონზე გაიზარდა სამიზნე ბავშვის ჯგუფურ აქტივობებში მონაწილეობა და ინიციატივის გამოვლენა, შემცირდა მალვით სიცილი და გახშირდა ღიად სიცილი. მშობელმა, ფსიქოლოგმა და მასწავლებლებმა დააფიქსირეს, რომ სამიზნე ბავშვის ინტერვენციაში ჩართვის შემდეგ, შეხვედრებს მიღმაც შეიცვალა მისი ქცევა: ის თამამად გამოთქვამდა აზრს, ითხოვდა დახმარებას თანატოლებისგან, ეხმარებოდა მეგობრებს და კლასელებთან ერთად ბრუნდებოდა სკოლიდან სახლში. კვლევით დადასტურდა, რომ სისტემური მიდგომის ერთ-ერთი ფორმა, „მეგობართა წრე“, ეფექტიანია სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლისათვის კლასში სოციალური ურთიერთობის განვითარებისათვის.

The influence of the "circle of friends" on the development of the social interaction of the students with special needs and their classmates

Mariam Dvali, MA in Special Education; Ilia State University

mariam.dvali.1@iliauni.edu.ge

Maia Gigauri, MA in Special Education; Ilia State University

maia.gigauri.1@iliauni.edu.ge

Nino Gogichadze, MA in Psychology; Ilia State University

nino.gogichadze@iliauni.edu.ge

Introduction: This study presents a case aimed at improving the social interaction of a SEN student within the framework of the "Circle of Friends".

Methods: The analysis of video recordings of the "circle of friends" meetings was contextualized by the data obtained from with the target child's teachers, psychologist, and parents. The meetings of "Circle of Friends" comprised of specific activities conducted outside of regular classroom in the school environment. These adult-facilitated activities involve classmates selected through a structured procedure. In the analysis of video recordings capturing seven meetings, behavioral codes related to the socialization of the target student and the establishment of positive relationships with classmates were utilized.

Findings and their interpretation: The findings revealed positive changes in the target student's social interactions and engagement with peers. Through positive experiences within these meetings, the target student exhibited increased participation in the group activities, demonstrated greater initiative, reduced concealed laughter, and displayed more open laughter. Observations from parents, psychologists, and teachers indicated that the positive changes extended beyond the intervention sessions. The target child began expressing opinions confidently, seeking assistance from peers, helping friends, and even walking home from school with classmates. This research demonstrates that the "Circle of Friends" effectively contributes to the development of social relationships within the classroom for SEN students.

სექსუალური განათლების როლი მოზარდთა არასასურველი ორსულობის პრევენციაში

ქეთევან ბერიძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

k.beridze@bsu.edu.ge

რუსუდან კეჩაკმაძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

r.kechakmadze@bsu.edu.ge

დავით ქათამაძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

davitkatamadze@bsu.edu.ge

შორენა მესხიძე, ფსიქოლოგიის დოქტორანტი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
shorena.meskhidze@bsu.edu.ge

საკითხის დასმა: საკითხით დაინტერესება გამოიწვია ქვეყანაში მოზარდებში ორსულობის შემთხვევების ზრდამ. სექსუალური განათლების პრინციპების ცოდნა მნიშვნელოვანია მოზარდის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობისთვის, ვინაიდან ამ საკითხებში ინფორმირებულობა თავიდან ააცილებს მოზარდს არასასურველ ორსულობას. კვლევის მიზანს წარმოადგენდა იმის შესწავლა, თუ რამდენად არიან მოზარდები ინფორმირებულები აღნიშნული საკითხების შესახებ.

მეთოდი: კვლევაში მონაწილეობა მიიღო აჭარის რეგიონის 452 მოზარდმა, რომელთა ასაკი იყო 14-18 წელი, ამათგან, 307- გოგონა, ხოლო 145 - ბიჭი. კვლევის ინსტრუმენტად გამოვიყენეთ ჩვენს მიერ შედგენილი ანკეტა, რომელიც შემუშავებულია ჯანმო-ს მიერ შედგენილი კითხვარის (საილუსტრაციო კითხვარი ახალგაზრდებთან ინტერვიუ-გამოკითხვისთვის - Illustrative Questionnaire for interview-Surveys with Young People) მიხედვით. კვლევის ჰიპოთეზა მდგომარეობდა შემდეგში: სავარაუდოა, რომ მოზარდების უმრავლესობა სექსუალური განათლების პრინციპების ცოდნას საჭიროდ მიიჩნევს.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: გამოკითხულთა უმეტესობა იმყოფება სასიყვარულო ურთიერთობაში, 61%-ს ჰყავს შეყვარებული. ასევე, გამოკითხულთა დიდი რაოდენობა (87%) სქესობრივი ურთიერთობისას თავის დაცვას საჭიროდ მიიჩნევს. მოზარდთა უმეტესობამ იცის, თუ როგორ გამოიყენოს თავის დაცვის საშუალებები. მიუხედავად იმისა, რომ უმრავლესობას (72%) არ ჰქონია სქესობრივი კავშირის გამოცდილება, სამომავლოდ, ეცოდინებათ, როგორ დაიცვან თავი არასასურველი ორსულობისა და სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებებისგან. გამოკითხულთა 28%-ს ჰქონია სქესობრივი კავშირის გამოცდილება და მათგან მხოლოდ 59%-მა იფიქრა ორსულობის თავიდან აცილებაზე და შესაბამისად იმოქმედა. გამოკითხულთა 41%-ს არ უფიქრია თავის დაცვაზე. გამოკითხვამ აჩვენა, რომ მოზარდების უმრავლესობას სურს, რომ სკოლაში ისწავლებოდეს საგანი „სექსუალური განათლება“. დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ მოზარდებს აქვთ სექსუალური განათლების საკითხების გარკვეული ცოდნა, იციან, როგორ დაიცვან თავი სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებებისგან და არასასურველი ორსულობისგან. ასევე, სურთ სკოლაში ისწავლებოდეს საგანი „სექსუალური განათლება“, რათა აღნიშნულ საკითხებზე მიიღონ სანდო და ხარისხიანი ინფორმაცია.

The role of sexual education in the prevention of unwanted teenage pregnancy

Ketevan Beridze, Ph.D. in Psychology, Professor; Batumi Shota Rustaveli State University
k.beridze@bsu.edu.ge

Rusudan Kechakmadze, Ph.D. in Psychology, Associate Professor; Batumi Shota Rustaveli State University
r.kechakmadze@bsu.edu.ge

Davit Katamadze, Ph.D. in Psychology, Assistant Professor;
davitkatamadze@bsu.edu.ge

Shorena Meskhidze, PhD candidate in Psychology; Batumi Shota Rustaveli State University
shorena.meskhidze@bsu.edu.ge

Introduction: Interest in the issue was caused by the increase in the number of teenage pregnancies in the country. Knowing the principles of sexual education is important for the physical and mental health of an adolescent, since awareness of these issues will prevent an adolescent from unwanted pregnancy. The aim of our research was to study to what extent adolescents are informed about the mentioned issues. The hypothesis of the study was as follows: "the majority of adolescents consider it necessary to know the principles of sex education."

452 adolescents of the Adjara region, whose age was 14-18 years, participated in the study, 307 of them were girls, and 145 were boys. As a research tool, we used the questionnaire, which was developed based on the questionnaire prepared by WHO (Illustrative Questionnaire for interview-Surveys with Young People).

Findings and their interpretation: According to the results of the survey, most of the respondents are in a romantic relationship, 61% have a girlfriend or a boyfriend. Also, a large number of respondents (87%) consider it necessary to protect themselves during sexual intercourse. Most teenagers know how to use self-protection. Although the majority (72%) had no sexual experience, in the future, they will know how to protect themselves from unwanted pregnancy and sexually transmitted diseases. 28% of respondents had sexual intercourse and only 59% of them thought about preventing pregnancy and acted accordingly. 41% of respondents did not think about protecting themselves. The survey showed that the majority of teenagers want the subject "sex education" to be taught in school. In conclusion, it can be said that adolescents have some knowledge of sexual education issues, know how to protect themselves from sexually transmitted diseases and unwanted pregnancy. Also, they want the subject "sexual education" to be taught in school, so that they can get reliable and quality information on these issues.

The Needs Assessment of Ukrainian Refugees in the Work of Volunteer`S Organisations

Kateryna Ihnatenko, Ph.D., associate professor, MSCA4Ukraine Fellow at Ilia State University

kateryna.ihnatenko@iliauni.edu.ge

Introduction: The war in Ukraine changed hundreds of millions of lives. Families have been displaced, communities have been disrupted, and the region's social fabric has been significantly altered. More than 180,000 citizens of Ukraine have entered the territory of Georgia since 24 February 2022. As of November 2022, around 25,000 remain in Georgia. Around 25% of Ukrainians staying in Georgia are minors (UNHCR data). The present study aims to investigate and describe the needs assessment process among refugees with disabilities from Ukraine and gaps in response. According to the Social Work Theory, we understand the definition of the “process of needs assessment” as a method of social work used in community-based protection.

Method: We gathered secondary data through websites, Telegram chats, and Facebook groups of national and international agencies involved in refugee assistance to Ukrainians. We conducted a conversation analysis (n=5) with members of nonprofit organizations in Tbilisi who assist disabled refugees from Ukraine. Also, we conducted a detailed and intensive analysis of the activities of the volunteering organization “Volunteers Tbilisi.

Findings and their interpretation: The nongovernment organizations that were the target group of the study don't incorporate needs assessment in their practice or link it to Community-Based Protection (CBP). Except for UN agencies, the local grassroots organizations mostly don't conduct the needs assessment of Ukrainian refugees. General trends of the needs of refugees guide them. The respondents define needs set from livelihood, hygiene, shelter, and accommodation, which were a key priority for many new arrivals. Another significant need is access to medical care and the risk of infectious diseases. Protection risks included family separation, loss of support networks, mental health trauma, potential discrimination, limited services and access to resources, as well as gender-based violence risks. Refugees experience significant psychological distress due to family separation, loss, fear, and future worries.

With reference to the interviews, we can suggest that nonprofit organizations lack a comprehensive approach to needs assessment for people with disabilities and have limited organization capacity building and fundraising. Insufficient government support and coordination with main humanitarian actors also pose challenges to providing social assistance to reach and understand the needs of beneficiaries. To ensure inclusivity for vulnerable groups, such as individuals with disabilities, organizations should address and/or refer to these issues more effectively. The unique aspect of this study is that it has captured opposite points of

view of providers of social services and, eventually, those who receive them. It provides a vivid picture of the size of gaps between theory and practice.

ინდივიდი და მეზო/მაკრო გარემო

ორგანიზაციასთან დაკავშირებული ფაქტორების პოზიტიური გავლენა ემოციური შრომის შესრულებაზე ემპირიული კვლევის ზეპირი მოხსენების ფორმატისთვის

თეა გველესიანი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი; საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი

t.gvelesiani@gipa.ge

საკითხის დასმა: ემოციური შრომა არის მომსახურების სფეროში დასაქმებულთა ე.წ. ფრონტის ხაზის თანამშრომლების კომუნიკაცია მომხმარებელთან ორგანიზაციის მიერ დადგენილი წესების/სტანდარტის მიხედვით, სადაც მნიშვნელოვანია სიტუაციის შესაბამისი ემოციების არავერბალურად და ვერბალურად გამოხატვა. ემოციური შრომის ეფექტურად შესრულების შედეგი ნიშნავს კმაყოფილ კლიენტს და ორგანიზაციის წარმატებას. წარმოდგენილი რაოდენობრივი კვლევის მიზანი არის გამოავლინოს ორგანიზაციასთან დაკავშირებული ფაქტორების დადებითი გავლენა ემოციური შრომის ეფექტურად შესრულებაზე.

მეთოდი: მონაცემები შეგროვდა საქართველოში, მომსახურების სფეროში დასაქმებულ 808 ადამიანზე. მონაცემთა შესაგროვებლად გამოყენებულია თვითადმინისტრირებადი კითხვარები: 1. ჰაკმანისა და ოლდჰამის სამუშაოს მახასიათებლების კითხვარი (Hackman and Oldham's Job Characteristic Model, 1976); 2. ემოციური შრომის შეფასების კითხვარი (Kruml and Geddes ,2000a; Grandey and DeLay,1999; Kay Hei Lin Chu, 2002).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: სამუშაო მახასიათებლები: ზოგადი კმაყოფილება, სამუშაოს მნიშვნელოვნება, სოციალური ურთიერთობებით კმაყოფილება, სუპერვაიზერით კმაყოფილება, ავტონომიურობა, უკავშირდება ემოციური შრომის ეფექტურად შესრულებას, ანუ ბუნებრივ და ღრმა აქტივობის სტრატეგიით შესრულებას. სამუშაოს არჩევანით უკმაყოფილება აღმოჩნდა კავშირში ზედაპირული აქტივობის სტრატეგიასთან, რაც ნიშნავს, რომ სამუშაოს არჩევანით უკმაყოფილო დასაქმებული ემოციურ შრომას ასრულებს ზედაპირული აქტივობით, ანუ, ყალბ ემოციებს გამოხატავს კლიენტებთან ურთიერთობის დროს, რაც, ცხადია, ვერ დატოვებს მათ კმაყოფილს. კვლევის შედეგებს პრაქტიკული დანიშნულება აქვს, რადგან ისეთ ცვლადებს ეხება, რომელთა კონტროლი და უზრუნველყოფა შეუძლია კომპანიას, თანამშრომლების შერჩევისა და სამუშაო პროცესში. თუ ორგანიზაცია თანამშრომლებს ე.წ. შიდა პიარით უღვივებს სურვილს ეამაყებოდეს და მნიშვნელოვნად თვლიდეს სამუშაოს, ხელს უწყობს კომპანიაში ფსიქოლოგიურ უსაფრთხოებას და

სოციალური ურთიერთობების განვითარებას, ზრუნავს დასაქმებულთა შრომით კმაყოფილებაზე, მეტი ალბათობით, დასაქმებულებიც ზრუნავენ კლიენტის კმაყოფილებაზე.

Positive influence of organization-related factors on emotional labor performance

Tea Gvelesiani, Doctor of Psychology, Associate Professor; Georgian Institute of Public Affairs

t.gvelesiani@gipa.ge

Introduction: Emotional labor is the work of frontline employees in the service sector through communication with the customer according to the rules/standards established by the organization, where it is important to express the emotions relevant to the situation non-verbally and verbally. The result of effective emotional labor equals a satisfied customer and the success of the organization. The purpose of the presented quantitative research is to reveal the positive influence of organizational factors on the effective performance of emotional labor.

Methods: Data were collected on 808 participants employed in the service sector in Georgia. Self-administered questionnaires were used to collect data: 1. Hackman and Oldham's Job Characteristic Model, 1976; 2. Kruml and Geddes, 2000a; Grandey and DeLay, 1999; Kay Hei Lin Chu, 2002.

Findings and their interpretation: According to the results of the study, work characteristics, like: general satisfaction, job significance, satisfaction with social relations, satisfaction with the supervisor and autonomy are related to the effective performance of emotional labor, i.e. performed with a genuine acting and deep acting strategies. Dissatisfaction with the choice of work was found to be connected with the strategy of surface activity, which means that an employee who is dissatisfied with the choice of work performs emotional labor with surface activity, that is, he expresses fake emotions while interacting with customers, which obviously cannot leave them satisfied. The implication of the study is as follows: If the organization with Internal PR incites a desire among employees to be proud and consider their work important; will promote psychological safety and positive social relations in the company, as well as take care of employees' job satisfaction, then more likely, that employees will take care of client's satisfaction as well.

ორგანიზაციული სამართლიანობა და ანტაგონისტური ქცევები: ირიბი კავშირების ანალიზი

იამზე კუტალაძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

iamze.kutaladze@tsu.ge

ნინო წულაია, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

nino.tsulaia@tsu.ge

საკითხის დასმა: კვლევაში ირიბი კავშირების ანალიზით ნაცადია ინდივიდუალური და ორგანიზაციული ცვლადების ახალი (აქამდე შეუსწავლელი) კონფიგურაციით, ანტაგონისტური ქცევის ფორმირებაში ორგანიზაციული სამართლიანობის როლის შეფასება. ირიბი კავშირების შეფასებისას, გამოყენებულია თანამშრომლის ხმის, თანხმობისათვის მზაობისა და შრომითი კმაყოფილების ცვლადები. წარმოდგენილია ორგანიზაციული სამართლიანობის პოზიტიურ და ანტაგონისტურ ქცევებზე გავლენის შედარებითი ანალიზი.

მეთოდი: კვლევა 2020 წელს საქართველოში ელექტრონული გამოკითხვის ფორმატში თვითადმინისტრირებადი კითხვარის გამოყენებით ჩატარდა (N=839). კვლევაში გამოყენებულია ზოგადი ორგანიზაციული სამართლიანობის (Niehoff & Moorman, 1993), თანამშრომლის ხმის (Dyne et al., 2003), ანტაგონისტური და პოზიტიური ქცევების (Lehman & Simpson, 1992), თანხმობისთვის მზაობისა (Costa & McCrae, 1992) და ზოგადი შრომითი კმაყოფილების (Taylor and Bowers, 1974) შესაფასებელი კითხვარები. კვლევის ინსტრუმენტების ქართულმა ვერსიებმა განვითარების ანალოგიური გზა განვლო (თარგმანი, უკუთარგმანი, ფაქტორული და ფსიქომეტრული ანალიზი). ინსტრუმენტები შინაგანი კონსისტენტურობის მისაღები დონით ხასიათდება (კრონბახის α .8-დან .9-ის ფარგლებში მერყეობს).

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: შედეგების ანალიზი ცხადჰყოფს, რომ თანამშრომლის ხმა მედიატორი აღმოჩნდა ორგანიზაციულ სამართლიანობასა და ანტაგონისტურ ქცევებს შორის კავშირში. სამართლიანად აღქმულ გარემოში თანამშრომლები მეტად მიმართავენ პროაქტიულ ხმას, უსამართლო გარემო კი ზრდის დუმილის ალბათობას. თავის მხრივ, საკუთარი იდეების ექსპრესია ამცირებს ანტაგონისტური ქცევების გამოვლენის ალბათობას. ორგანიზაციული სამართლიანობისა და თანხმობისათვის მზაობის ინტერაქციული ცვლადი ამლიერებს ხმის ექსპრესიას, რაც არსებითად ამცირებს ანტაგონისტურ ქცევებს, ამავდროულად, ხელს უწყობს პოზიტიური ორგანიზაციული ქცევების ფორმირებას. ორგანიზაციულ სამართლიანობასა და შრომით კმაყოფილებას შორის თანამშრომლის ხმა მოდერაციულ როლს ასრულებს. როდესაც დასაქმებულები ხმის ნაცვლად

დუმბილის სტრატეგიას ირჩევენ, სამართლიანი ორგანიზაციული გარემოც ვერ აკომპენსირებს ამ „დანაკარგს“ (ხმის შეზღუდვა) და შედეგად შრომით უკმაყოფილებას ვიღებთ.

Organizational justice and antagonistic behaviors: analysis of indirect relationships

Iamze Kutaladze, Professor, Ph.D. in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

iamze.kutaladze@tsu.ge

Nino Tsulaia, Assistant Professor, Ph.D. in Psychology; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

nino.tsulaia@tsu.ge

Introduction: In this study, we examined the influence of organizational justice on antagonistic behavior while considering the mediating role of employee voice, agreeableness, and job satisfaction. Specifically, we analyzed the indirect relationships between these variables (Unexplored so far).

Methods: The research was carried out in Georgia in 2020, utilizing a self-administered electronic survey (N=839). The study employed established questionnaires to measure various constructs, including general organizational justice (adapted from Niehoff & Moorman, 1993), employee voice (based on Dyne et al., 2003), antagonistic and positive behaviors (adapted from Lehman & Simpson, 1992), willingness to consent (following Costa & McCrae, 1992), and general job satisfaction (utilizing the questionnaire from Taylor and Bowers, 1974). To ensure the reliability and validity, the Georgian versions of these instruments underwent a rigorous development process, including translation, back-translation, and factorial and psychometric analysis. These instruments demonstrated an acceptable level of internal consistency, with Cronbach's α values ranging from .8 to .9.

Findings and their interpretation: Our analysis revealed several important findings. First, we found that employee voice serves as a mediator in the relationship between organizational justice and antagonistic behaviors. In an environment perceived as fair, employees are more likely to engage in proactive voice, while an unfair environment increases the likelihood of employee silence. Furthermore, the expression of one's own ideas through voice reduces the probability of displaying antagonistic behaviors. Additionally, we observed that the interaction between organizational justice and willingness to consent enhances the expression of employee voice, thereby substantially reducing antagonistic behaviors. Simultaneously, this interaction contributes to the formation of positive organizational behaviors. Furthermore, we discovered that employee voice plays a moderating role in the relationship between organizational justice and job satisfaction. When employees choose the strategy of remaining silent rather than expressing their views, even in a fair organizational environment, it cannot fully compensate for the "loss" of voice. As a result, job dissatisfaction may ensue.

ქართველი ემიგრანტების მახასიათებლები ევროპის სამ ქვეყანაში

ია შეყრილაძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, დ. უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ia.shekriladze@iliauni.edu.ge

საკითხის დასმა: მოცემული კვლევა მიზნად ისახავდა ევროპის სამ ქვეყანაში (საბერძნეთი, იტალია და გერმანია) მცხოვრები ზრდასრული ქართველების შესწავლას და იმის დადგენას, თუ რა კავშირი არსებობს მათ დემოგრაფიულ, პიროვნულ მახასიათებლებს, ახალ კულტურასთან ადაპტაციის მახასიათებლებს, კულტურულ ორიენტაციებსა და ფსიქიკური კარგად ყოფნის მაჩვენებლებს შორის; ასევე, კვლევა მიზნად ისახავდა ქვეყნებს შორის ვარიაციების დადგენას.

მეთოდი: კვლევაში გამოყენებული იყო შემდეგი საზომები: ცხოვრებით კმაყოფილების სკალა, ეპიდემიოლოგიური კვლევების ცენტრის დეპრესიის სკალა, გენერალიზირებული შფოთვითი აშლილობის კითხვარი, ვანკუვერის აკულტურაციის ინდექსი (2 ქვესკალით: მშობლიური კულტურის ორიენტაციის და მასპინძელი კულტურის ორიენტაციის), ზოგადი თვითეფექტურობის სკალა, ინდივიდუალიზმისა და კოლექტივიზმის კითხვარი (4 ქვესკალით: ვერტიკალური ინდივიდუალიზმი, ჰორიზონტალური ინდივიდუალიზმი, ვერტიკალური კოლექტივიზმი, ჰორიზონტალური კოლექტივიზმი), ფსიქოლოგიური შეგუების მოკლე სკალა, სოციოკულტურული შეგუების სკალა, აღქმული კულტურათაშორისი მანძილის სკალა. კვლევა იყო რაოდენობრივი, ელექტრონული ფორმის ხელმისაწვდომი შერჩევით. ჯამში, 504-მა ადამიანმა მიიღო კვლევაში მონაწილეობა, აქედან 216 ცხოვრობდა იტალიაში, 207 - გერმანიაში, 81 - საბერძნეთში.

შედეგები და მათი ინტერპრეტაცია: კვლევამ გამოკვეთა სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი განსხვავებები ქვეყნებს შორის მრავალ საკვლევ ცვლადთან მიმართებით. კერძოდ, გერმანიის ჯგუფი გამოირჩეოდა მნიშვნელოვნად უკეთესი ფსიქოლოგიური კეთილდღეობის მაჩვენებლებით საბერძნეთისა და იტალიის ჯგუფებთან შედარებით - მნიშვნელოვნად მაღალი ცხოვრებით კმაყოფილება და ფსიქოლოგიური შეგუება, და მნიშვნელოვნად დაბალი შფოთვა და დეპრესია. მთლიანი შერჩევის საშუალო მაჩვენებლები მიუთითებს ქართველი ემიგრანტების ჯანსაღ ადაპტაციაზე ევროპაში.

პიროვნულ ფაქტორთა შორის, თვითეფექტურობა დადებითად უკავშირდება კეთილდღეობის მაჩვენებლებს და, შესაბამისად, დამოუკიდებელ დამცავ ფაქტორად გვევლინება. ვერტიკალური კოლექტივიზმი კი კავშირშია ადაპტაციის სირთულეებთან, რაც სავარაუდოდ აიხსნება შრომითი მიგრაციის ტვირთით.

კვლევის შედეგები მიუთითებს, რომ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების შემთხვევაში მასპინძელი კულტურისადმი ღიაობა ფსიქოლოგიური კარგად ყოფნისათვის მნიშვნელოვანია. შედეგები ცხადყოფს, რომ ცხოვრების სახარბიელო პირობები, ადგილობრივი ენის ცოდნა, კულტურის მიმღებლობა არადისკრიმინაციურ გარემოში და რეალისტური მოლოდინები ქმნის ადაპტაციის, ინტეგრაციისა და კარგად ყოფნის უკეთეს პირობებს.

კვლევა, როგორც პრაქტიკული გამოწვევების გადაჭრის გზა

Towards reproducible and respectful autism research: Combining open and participatory autism research practices

Tamara Kalandadze, PhD in Educational Sciences/Special Education, Associate Professor, Østfold University College, Norway

tamara.kalandadze@hiof.no

Hannah Hobson, DPhil Experimental Psychology, Department of Psychology, University of York, UK

hannah.hobson@york.ac.uk

Audrey Linden, PhD in Psychology, Centre for Research in Autism and Education (CRAE), University College London, UK

audrey.linden@northumbria.ac.uk

Laura Crane, PhD in Philosophie, Centre for Research in Autism and Education (CRAE), University College London, UK

l.crane@ucl.ac.uk

There is growing interest in both open and participatory practices in autism research. Combining these practices may bring several benefits, including contribution to bridging the gap between research and practice in the field of autism. To date, however, these practices have tended to be considered separately.

Drawing on examples from the literature both within and outside autism research, we outline the value of both open and participatory approaches to the autism research field, highlighting key points of overlap. We discuss how combining participatory and open research practices may go some way toward addressing key issues inherent within autism research.

We outline three key principles for autism researchers striving to make their work more open and participatory: (1) the need for adequate expertise and infrastructure to facilitate high quality research, (2) the need for a greater degree of accessibility at all stages of the research process, and (3) the need to foster trusting relationships between the autistic and research communities. We conclude with reflections on how this may foster an autism research culture that better serves the autistic and broader autism communities.

მულტიდისციპლინური მუშაობის სპეციფიკა ფსიქოსოციალური მომსახურების მიწოდებისას

ნინო შატბერაშვილი, ასოცირებული პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, სსიპ საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის უფროსის მოადგილე
nino.shatberashvili@tsu.ge

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ძალისხმევით მიმდინარეობს ფსიქოსოციალური მომსახურებისა და ინკლუზიური განათლების მხარდაჭერი სისტემის რეფორმირება. რეფორმირების მიზანია არსებული მომსახურებების ეფექტიანობისა და ხელმისაწვდომობის ზრდა, მათ შორის კოორდინაციის გაუმჯობესება. სისტემის სიახლეა სოციალური მუშაობის კომპონენტის ამოქმედება საგანმანათლებლო სფეროში ზოგადი განათლების საფეხურზე. არსებული მომსახურებების ინკლუზიურობის ზრდის მიზნით, დაგეგმილია მომსახურებების მიღების საჭიროების მქონე მოსწავლეთა მოცვის გაფართოებაც, რადგან ამჟამად განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, საგანმანათლებლო დაწესებულების მანდატურის სამსახურის, ფსიქოსოციალური მომსახურების ცენტრის მიერ მომსახურება ხელმისაწვდომია მხოლოდ ტიპური განვითარების ბავშვებისათვის. ახალი ხედვის შესაბამისად, განახლებული მხარდაჭერი სისტემის წიაღში მომსახურებების მოდიფიცირება გააუმჯობესებს მათ შორის კოორდინაციას და შეამცირებს მომსახურებების მიმღებთათვის მომსახურებით სარგებლობის ბარიერებს. მომსახურების მიწოდების ხარისხის უზრუნველყოფა კი რთულად წარმოსადგენია მომსახურების მიწოდებაში ჩართულ სპეციალისტებს შორის ეფექტიანი თანამშრომლობის გარეშე. ამგვარი თანამშრომლობის ბარიერად კი ხშირად პროფესიული როლის, მულტიდისციპლინური და/ან სისტემათა და სექტორთშორისი მუშაობის მნიშვნელობის გააზრების სირთულეები, მხარდაჭერი პროფესიებს შორის ფუნქციათა გადაფარვა გვევლინება. სიტუაციას ართულებს მომსახურების სისტემის საგანმანათლებლო სისტემაში ინტეგრაციის საკითხიც.

დისლექსია და ენის განვითარების დარღვევა

თამარ გაგოშიძე, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

tamar.gagoshidze@tsu.ge

დისლექსია სკოლის მოსწავლეებში ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ნეიროგანვითარებითი დარღვევაა. სხვადასხვა ქვეყანაში პრევალენტობის განსხვავებული მონაცემებია, რაც მერყეობს სკოლის მოსწავლეთა პოპულაციის 3%-დან 10%-მდე. დასწავლის უნარის დარღვევათა კატეგორიაში დისლექსიის წილი 70-80%-ა. შესაბამისად, კითხვის უნარის დარღვევა ყველაზე ხშირი დასწავლის პრობლემაა სკოლაში.

დისლექსიების განსხვავებული ფორმები არსებობს და მათი ნეიროფსიქოლოგიური მექანიზმებიც ძალიან განსხვავებულია. დისლექსიის დასწავლის სპეციფიკური დარღვევაა (DSM-5, ICD-11), რომელიც გულისხმობს კითხვის, მართლწერის, სიტყვის მნიშვნელობების გაგების სირთულეებს, რაც არაა დაკავშირებული ინტელექტულაურ დარღვევასთან, ენისა და მეტყველების განვითარების დარღვევასთან, სენსორულ დარღვევებთან და სწავლების ხარისხთან.

განსაკუთრებით აქტუალურია დისლექსიის და ენის განვითარების დარღვევის ურთიერთმიმართება, რადგან ენის განვითარების დარღვევა შემდგომში სიმბოლური ფუნქციის განვითარებას აფერხებს. ბოლო პერიოდის კვლევები ადასტურებს, რომ ენის განვითარების დარღვევის შედეგი ხშირადაა კითხვის უნარის დარღვევა, თუმცა კითხვის დარღვევის საფუძვლად მდებარე მექანიზმი ორივე შემთხვევაში განსხვავებულია.

თ. გაგოშიძის ნეიროფსიქოლოგიურ ცენტრში დიაგნოსტირებული კითხვის სირთულეების მქონე 8-დან 11 წლამდე ასაკის 95 ბავშვიდან 36 ბავშვს (38%) აღენიშნებოდა ენისა და მეტყველების განვითარების მსუბუქად გამოხატული დარღვევა. კითხვის სირთულეები ორივე ჯგუფში ვლინდებოდა წაკითხვის გააზრებაში, გრძელი და უცნობი სიტყვების კითხვის გაძნელებაში, კითხვის ტემპში, სიტყვების დამახინჯებაში კითხვისას. მიუხედავად მსგავსი შედეგებისა, დისლექსიას და ენის განვითარების დარღვევით გამოწვეული კითხვის სირთულეს სრულიად განსხვავებული ნეიროფსიქოლოგიური მექანიზმები უდევს საფუძვლად და განსხვავებული სტრატეგიები ესაჭიროება კითხვის უნარის გასაუმჯობესებლად.

შემუშავებულია სპეციალური ეფექტური ნეიროფსიქოლოგიური სავარჯიშოების სისტემა როგორც დისლექსიის, ისე ენის განვითარების დარღვევით გამოწვეული კითხვის უნარის სირთულის შემთხვევაში.

Dyslexia and Developmental Language Disorder

Tamar Gagoshidze, Ph.D. in Psychology, Professor; Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
tamar.gagoshidze@tsu.ge

Dyslexia is one of the most common neurodevelopmental disorders among school children. There are different prevalence figures in different countries, ranging from 3% to 10% of the school student population. The proportion of dyslexia in the category of learning disorders is 70-80%. Accordingly, reading disorder is the most frequent learning problem in school. There are different forms of dyslexia and their neuropsychological mechanisms are also very different.

Dyslexia is a specific learning disorder (DSM-5, ICD-11) that refers to difficulties in reading, spelling, and understanding word meanings, which are not related to intellectual impairment, language and speech development impairment, sensory impairment, and quality of teaching. Investigation of relationship between dyslexia and developmental language disorder is crucial, because language developmental disorder subsequently hinders the development of symbolic function. Recent studies confirm that the result of developmental language disorder is often a reading problem, although the mechanism underlying the reading disorder is different in both cases.

Out of 95 children aged 8 to 11 with reading difficulties diagnosed at the T. Gagoshidze Neuropsychological Center, 36 children (38%) had mild language and speech development disorders. Difficulties in reading in both groups were manifested in comprehension of what was read, difficulty in reading long and unknown words, reading pace, and distortion of words while reading.

Despite similar outcomes, dyslexia and reading problems as a result of developmental language disorder have completely different underlying neuropsychological mechanisms and require different strategies of remediation to improve reading ability. A system of special effective neuropsychological exercises has been developed for both dyslexia and reading difficulties caused by developmental language disorders.
